

Реєстрація

номер

дата

підпис лаборанта кафедри

Рекомендовано до захисту

підпис наукового керівника

ініціали, прізвище наукового керівника

Результат захисту

оцінка

дата захисту

Голова ДЕК

підпис

ініціали, прізвище

Члени ДЕК

підпис

ініціали, прізвище

підпис

ініціали, прізвище

підпис

ініціали, прізвище

підпис

ініціали, прізвище

Секретар ДЕК

підпис

ініціали, прізвище

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ВИВЧЕННЯ ФЕНОМЕНУ МАТЕРИНСТВА.....	9
1.1. Дослідження феномену материнства.....	9
1.2. Роль матері як агента соціалізації дитини.....	17
Висновки до розділу 1.....	25
РОЗДІЛ ІІ. МАМА-БЛОГІНГ ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ФЕНОМЕН.....	26
2.1. Феномен блогінгу як форми соціальних комунікацій в Інтернет.....	26
2.2. Поняття та різноманіття блогінгу. Мама-блогінг як різновид блогів.....	33
2.3. Шерентінг як складова мама-блогів.....	44
Висновки до розділу 2.....	49
РОЗДІЛ ІІІ. ОБРАЗ МАТЕРИНСТВА В МАМА-БЛОГАХ.....	51
Висновки до розділу 3.....	57
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	62

ВСТУП

Актуальність теми.

Актуальність дослідження впливає з трьох основних проблемних ситуацій. Перша проблемна ситуація пов'язана з процесами індивідуалізації та раціоналізації, ризиками та непевностями сучасності, що мають різне значення для жінок та чоловіків. Можливості вільного вибору життєвих траєкторій та можливості самореалізації, що є відкритими у сучасних суспільствах, спричиняють появу нових конфліктів, суперечностей та проявів гендерної нерівності. Прикладом таких суперечностей є те, що активне залучення жінок у сферу зайнятості та актуалізація цінностей професійної самореалізації в їх життєвих стратегіях не супроводжується змінами гендерного розподілу праці у сфері приватного, надто у практиках піклування про дітей. У той час як життєві та професійні траєкторії чоловіків не зазнають суттєвих змін у зв'язку з батьківством, жінки, залучаючись у піклування про дітей, можуть обмежувати своє професійне зростання, що може мати негативні наслідки.

Материнство як самостійний об'єкт комплексних наукових соціальних студій у пострадянських країнах представлено здебільшого працями психолого-педагогічного, соціально-філософського та культурологічного спрямування. У переважній більшості цих праць робиться наголос на функціональності функціональності материнської турботи для розвитку дитини та для особистості жінки: Г. Філіпова, Н. Рудова, Л. Троніна, та інші. Цей підхід віднайшов своє втілення в дослідженнях «відповідального батьківства» та «культури материнства»: праці І. Братусь, Л. Буніної, О. Лещенко, Н. Шевченко; у дослідженнях готовності до материнства: Н. Даниленко, Н. Дармострук та інші; адаптації до ролі матері: І. Земзюліна, О. Подобіна, Л. Рудіна; та дисфункціональної материнської поведінки: А. Брутман, О. Копил, М. Радіонова, І. Хамітова та інші.

В Україні серед соціологів, які займаються цією проблемою сьогодні можна зазначити О. Стрельник. Вона досліджує соціальне конструювання батьківства. Л. Слюсар вивчає трансформацію батьківства у системі відносин сім'ї. Також цікавиться питанням батьківства українська педагогіка. Серед педагогів можна виділити праці Т. Алексєєнко, І. Беха та О. Вишневського, які досліджують родинне виховання, усвідомлене батьківство, підготовку батьків до виховання, взаємини батьків та дітей.

На сьогодні дана тема викликає все більший інтерес у суспільстві. Саме тому, надзвичайна актуальність і недостатня розробленість даної проблеми у сучасній науці зумовила вибір теми дослідження, а саме: **«Образ материнства в мама-блогінгу»**.

Мета дипломної роботи – висвітлити образ материнства репрезентований в мама-блогах.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є материнство.

Предметом дослідження - образ матері, що репрезентується в мама-блогах.

Для досягнення мети було поставлено такі **завдання**:

- розкрити теоретичні засади соціологічного вивчення материнства;
- проаналізувати феномен блогінгу та розкрити особливості мама-блогінгу;
- розкрити поняття шерентінгу як складової мама-блогів;
- провести дослідження образу дитинства в мама-блогах.

Поставлені завдання зумовили вибір таких **методів дослідження**: аналіз змісту, синтез, узагальнення, систематизація і порівняння науково-теоретичного матеріалу.

Структура роботи: дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел (43 найменування). Обсяг основного тексту роботи становить 55 сторінок.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ВИВЧЕННЯ ФЕНОМЕНУ МАТЕРИНСТВА

1.1. Дослідження феномену материнства

Від середини 1960-х років у європейських країнах дедалі очевидніше виявлялися тенденції трансформації інституту шлюбу, що стали предметом численних соціологічних і демографічних розвідок, об'єднаних концептом «другого демографічного переходу». Про зміни свідчили зниження народжуваності, відтермінування вступу в шлюб і дітонародження, поширення незареєстрованих союзів, підвищення позашлюбної народжуваності, відкрита добровільна бездітність індивідів і партнерств. Новітні демографічні процеси, властиві західним країнам другої половини ХХ століття, мали місце й в Україні пізньорадянської та пострадянської доби. Демографічна модернізація відбувається, коли змінюються об'єктивні обставини людського існування: внаслідок індустріалізації економіки по-іншому функціонують усі соціальні інститути, зокрема інститут шлюбу.

Дослідження суб'єктивних аспектів ставлення жінок до вагітності, народження дітей і материнства в домодерному та ранньомодерному українському суспільстві є ускладненими через нестачу джерел. Їх представлено нечисленними історичними розвідками. Загалом автори соціально-історичних досліджень материнства переважно використовують матеріали, які не надають свідчень про суб'єктивні переживання матерів, як-от фольклор, звичаї й обряди, артефакти, пов'язані з вихованням дітей, літературні та педагогічні тексти. Можемо припустити, що праці з європейської історії дитинства та материнства виявляють радше не реальні почуття матерів до дітей, а дискурсивне оформлення материнської любові. Голоси самих матерів, задокументовані в текстах, надаються лише для

вивчення суб'єктивного досвіду материнства освічених дворянок, які писали листи, щоденники та мемуари.

Батьківство як самостійний (відносно концепту сім'ї) соціологічний концепт має відносно недавню історію. Інтерес до нього виник у другій половині ХХ століття, коли домінуючим типом сім'ї стала нуклеарна сім'я з чітко позначеними функціями батьківства. У пострадянських країнах пізнавальний інтерес до батьківства спостерігається на тлі зменшення впливу держави на виховання дітей та формування стійких соціокультурних експектацій відносно «відповідального батьківства» [37, с. 10-11].

Формування пізнавального інтересу до материнства як соціального феномену почасти гальмувалося домінуванням біосоціальних, етологічних та есенціалістичних його концепцій, що ґрунтуються на уявленні про материнство як переважно природне явище, пов'язане з інстинктивною природою та еволюційним розвитком. Так, на особливих функціях материнства наголошував Е. Фромм у праці «Мистецтво любити. Дослідження природи любові», виданої у 1956 році. Автор визначає материнську любов як «безумовну самовіддачу в ім'я життя дитини та її потреб» та говорить про суттєву відмінність між материнською та батьківською любов'ю до дитини.

Материнська любов, відзначає Фромм, є безумовною, «безпричинною», натомість батьківська любов – це обумовлена любов, на яку треба заслужити [36]. Фромм вважає, що материнська любов є вищим видом любові та найбільш священною з усіх емоційних зв'язків через свій альтруїстичний та безкорисливий характер [36].

Материнство як предмет концептуальних наукових розвідок у пострадянських країнах представлене переважно працями філософського, культурологічного та психолого-педагогічного спрямування. У переважній більшості цих праць робиться наголос на функціональності материнства у сенсі його значення для розвитку дитини, а також для реалізації функції біологічного та соціального відтворення, трансляції культурних цінностей.

Функціонально-рольовий підхід до концептуалізації материнства віднаходить свій розвиток в соціально-педагогічних та соціологічних розвідках відповідального батьківства. Поняття «відповідальне ставлення до батьківства» потрактовано як позиція особистості, обумовлена її психологопедагогічними та морально-правовими знаннями, переконаннями, сімейними цінностями, позитивним емоційним переживанням, прагненням стати батьком (матір'ю) та стійкою відповідальною поведінкою особистості стосовно практичної реалізації знань та умінь в батьківстві [11, с. 9].

Шляхи концептуалізації материнства у межах культурологічного підходу експліцитно чи імпліцитно спираються на функціонально-рольовий підхід до вивчення материнства як механізму трансляції культурних цінностей та нерідко спираються на есенціалізоване уявлення про материнство як «жіноче призначення». Материнство описується в категоріях «жертвності», «служіння», «любові», «трансляції культурних цінностей» [39, с.18].

У соціології витоки функціонально-рольового підходу до аналізу сімейних ролей та материнства було започатковано працею Т. Парсонса та Р. Бейлза «Сім'я, соціалізація та процес взаємодії». Т. Парсонс наголошував на особливому значенні нуклеарної сім'ї в підтримці соціального порядку та зазначав, що диференціація професійної структури суспільства потребує диференціації структури сімейної. Ці взаємозв'язки між сім'єю та професійним світом ґрунтуються на факті, що одні й ті самі люди одночасно є членами нуклеарних сімей та працюють.

Оскільки основний обов'язок матеріальної підтримки нуклеарної сім'ї лежить на дорослому чоловікові, саме він відіграє «пограничну роль», посідаючи позицію як у професійному світі, так і в сім'ї. Парсонс не заперечує того факту, що багато жінок працюють, але відзначає, що вони здебільшого виконують таку роботу, що не співставна за статусом та за доходами, властивими для роботи їхніх чоловіків [21, с. 97-98]. Позиції жінок у професійній сфері, на думку Т. Парсонса, є продовженням ролі жінки-

матері у сім'ї, оскільки жіночі професії мають експресивний компонент та є «підтримувальними» відносно чоловічих ролей [21, с. 101]. На думку Т. Парсонса, нуклеаризація сімей закріплює диференціацію цих ролей, адже інструментальна функція покладається на одного дорослого чоловіка, а функції піклування про дітей покладаються на одну жінку, яка позбавлена допомоги інших родичів.

В теоретичних працях із концептуалізації батьківства (та материнства) як соціального інституту наголошується на тому, що батьківство має специфічні соціальні функції, пов'язані з біологічним та соціальним відтворенням населення, містить певні регульовані суспільством ролі матері та батька, сукупність установ, що регулюють батьківство, систему норм та правил, що регулюють батьківські функції [Шрайбер, 2011: с. 206]. При цьому батьки розглядаються як ресурс вирішення актуальних проблем суспільства, а саме: «збільшення кількісних та якісних показників народжуваності, підвищення рівня безпеки та добробуту населення, зменшення кількості дітей-сиріт та відродження моральних відносин між чоловіками та жінками» [40, с. 207].

Сучасне суспільство дослідники називають суспільством інституціоналізованої експертизи, адже експертиза перетворюється на ресурс, що формує значення сучасного світу й колективні уявлення про нього, а також на ресурс прийняття рішень у повсякденному житті.

Соціально-історичні розвідки продемонстрували історичний та соціально-сконструйований характер «сучасного» материнства. Н. Міцюк зазначає, що до початку ХХ століття ці нові стандарти материнства формувалися під впливом наукового-публіцистичного, педагогічного та медичного дискурсу материнства, поширеного в привілейованих прошарках населення, передусім серед дворянства. «Педіатри, акушери, гінекологи, гігієністи перетворилися на незаперечних авторитетів в легітимації різних видів та типів материнської поведінки. Їх інтерес до цього питання був обумовлений двома важливими факторами. З одного боку, висока дитяча

смертність..., з іншої – науковий диспут про роль та місце жінки в сучасному житті» – зазначає дослідниця [18, с. 158].

У сучасному суспільстві експертне знання, зокрема, поради лікарів, перетворюється на важливий механізм інституціалізації батьківства. Нині «батьківство» набуло набагато ширшого значення, ніж просто «спорідненість»: це поняття позначає специфічну діяльність, що передбачає певний набір знань і навичок та диктований експертами стиль [27, с. 73].

К. Уест та Д. Зіммерман розглядають догляд за дітьми як складову гендерного дисплею, що висвітлює відмінності між маскуліністю та фемінністю. Так, оплачувана робота для чоловіків та хатня робота, догляд за дітьми для жінок є символічними маркерами гендеру. С. Фенстермейкер вважає, що сучасна організація розподілу домашньої праці слугує підкріпленню двох процесів: виробництва продуктів домашньої праці, послуг та виробництва гендеру. Справа не тільки в тому, що хатня робота позначається як «жіноча справа», а в тому, що залучення жінки або незалучення чоловіка у цей вид діяльності сприймається як прояв їхньої «сутнісної природи».

У патріархатних суспільствах материнство розглядається як ядро жіночої ідентичності, тому не дивно, що для багатьох жінок суспільні оцінки їх як «хороших матерів» є центральним складником їх гендерної ідентичності.

Одним із механізмів конструювання материнства у процесах повсякденної соціальної взаємодії є споживання. У ринкових суспільствах споживання перетворюється на маркер сучасних батьківських стилів та батьківської відповідальності, а маркетинг і реклама конструюють уявлення про те, що «хороше материнство» пов'язане з «правильним» вибором товарів для сім'ї та для дитини [30, с. 24-25].

Низка англомовних досліджень демонструють активну роль матерів, які використовують споживання товарів для дітей як засіб самопрезентації: гарно вдягнені та доглянуті діти слугують підтвердженню ідентичності

«хорошої матері» та підвищують самооцінку матерів у ході повсякденних соціальних інтеракцій. Одним із реквізитів таких самопрезентацій є дитячий одяг, що дозволяє матерям проявити себе у якості турботливих, компетентних матерів, сигналізувати іншим про власний смак. Інші дослідження показали, що коли матері обмежують власне споживання на користь придбання товарів для дітей, вони тим самим можуть відтворювати культурні ідеали «жертвовного материнства» [27, с. 80].

Внаслідок розвитку медицини, зменшення рівня соціального контролю та зміни соціальної політики у XXI ст. погляди на батьківство урізноманітнилися. Тепер це питання досліджували не лише як репродуктивну функцію людини, розподіл ролей між матір'ю та батьком, а й етапи формування батьківства: через які чинники воно формується, які соціальні інститути здійснюють вплив на його розвиток.

Наприклад, український соціолог О. Стрельник запевняє, що одним з першоджерел, які формують громадське бачення батьківства це є ЗМІ. За її спостереженнями, вони висвітлюють феномен батьківства, стосунки батьки-діти сьогодні у зовсім критичних проявах. «Кризовий стан» сучасного батьківства, а надто материнства, перетворився на закономірність в багатьох академічних соціальних дослідженнях та гострих суспільних дискусіях. Сучасне батьківство регулярно є предметом теленовин, які рясніють картинами про насильство батьків над дітьми та про дітей, залишених без батьківського догляду й піклування. Внаслідок цього, на думку О. Стрельник, виникає виключно «моральна паніка» стосовно батьківської безвідповідальності, демонізація сучасних батьків та дітей, а також ностальгія за «втраченими духовними та сімейними цінностями» [28, с. 49].

Хоч завдання виховати дитину в суспільстві XXI ст. розглядається як досить важке, щоб покласти його тільки на батьків, але передумовою сімейного неблагополуччя все ж визначається проблема батьківської безвідповідальності. Часто батьків в державі визначали лише як демографічний ресурс, покликаний вирішувати завдання демографічного

розвитку країни. Цим ставленням держава спровокувала ряд проблем, якими наповнені сучасні ЗМІ: соціальне сирітство, діти, залишені без догляду батьків, безпритульні діти, діти-жертви насильства, залежність дітей від комп'ютерних ігор та Інтернету.

Це все спричиняє певну «моральну паніку» в суспільстві і викликає думку, що сучасне батьківство переживає кризовий стан на етапі свого розвитку [28, с. 51].

В наш час дуже багато приписів і суспільних вимог щодо материнства, щодо того, як хороша мама має дбати про своїх дітей. Спостерігається два досить суперечливих образи материнства в Україні. Один – ідеалізований, рожево-ванільний, ґрунтується на тому, що материнство – це виключно щастя, жінка мусить бути цілком реалізована у ньому. У контексті українського національного дискурсу це – ще й образ берегині. А інший образ – демонізований образ мами, яка не дбає про своїх дітей, нехтує ними, час від часу ми чуємо повідомлення в медіа про жінок, які залишають своїх дітей без догляду і щось із ними трапляється. Між цими образами знаходиться реальне повсякденне життя українських мам.

Сьогоднішнє материнство стало більш інтенсивним, якщо його порівняти із попередніми поколіннями. Це означає, що сучасне материнство – це майже друга професія. Хороша мама має знатися на педіатрії, прийняти рішення щодо лікування своєї дитини, враховуючи не дуже високий рівень довіри до медицини у суспільстві. Хороша мама може допомогти дитині з уроками. Хороша мамам – психолог для дитини, і це дуже важливий аспект сучасного материнства. Це – такий особливий тип емоційної роботи. Сучасні мами, пам'ятаючи свій досвід радянського дитинства і гадаючи, що тоді батьки не могли дати їм необхідний обсяг любові, вважають, що вони мусять дати дуже багато любові своїм дітям. Але це потребує великих зусиль та часу. Сучасна мама – майже професіоналка. Це – один аспект. З іншого боку, ринок праці сьогодні не дуже дружний до людей, а надто до жінок, у яких є сімейні обов'язки. Сучасні роботодавці очікують, що працівники будуть

якомога більше працювати, не надто переймаючись, що у них є сімейні обов'язки і взагалі життя поза межами роботи. Відповідно, сучасні жінки дуже затиснуті між цими очікуваннями щодо інтенсивного материнства, з одного боку, і шаленим темпом життя – з іншого [29].

Дехто з жінок самовільно відмовляються від повернення на роботу і повністю присвячують себе дітям, саме тому в сучасному суспільстві виникло таке поняття як «Яжемать».

«Яжемать» – це стан, дуже близьке до «синдрому відмінниці». Це певне ставлення до світу тих жінок, у яких є діти. Їх головна ознака – це надмірне акцентування уваги на своє материнство, дітей та споживацьке ставлення до світу.

Серед головних «діагнозів» психологів та соціологів, які пояснюють вищеописане явище, такі:

- «комплекс відмінниці». Все потрібно робити правильно, ідеально, по книжці і по науці. Жінки, які занадто «носяться» з дітьми і всім, що з ними пов'язано, як мінімум, стають нецікавими. Іноді вони викликають роздратування або заздрість через те, що в інших не виходить все настільки правильно;

- «неартистичний зріст матері». Жінка сприймає все успіхи і досягнення дитини як свої власні. Тобто, під виглядом «це ж все заради дитини» вона прикриває особисті егоцентричні амбіції [32].

Психологи і соціологи пояснюють, що зараз в суспільстві відбувається якесь «розвінчання міфу про найсвятішому призначення жінки як матері». Якщо раніше таку думку вважалося аксіомою, то тепер його поставили під сумнів. Жінки перестають сприймати себе виключно як матері, а деякі взагалі відмовляються народжувати дітей, присвячуючи своє життя кар'єрі і самореалізації. Таким чином виник «конфлікт інтересів» між тими, хто дотримується традиційних переконань, і тими, хто мислить інакше [32].

Отже, ми можемо говорити про те, що держава і суспільство очікують, що жінки забезпечуватимуть демографічне зростання та покладають

передусім на матерів обов'язок відповідального виконання батьківських функцій. Водночас особливі смисли і досвід материнства, зокрема засвідчені голосами самих матерів, досі перебувають на маргінесі наукових студій і публічного обговорення. Декларативне звеличення материнства як головного «жіночого призначення» дає зручну нагоду далі ігнорувати його роль у механізмі відтворення гендерної нерівності, а разом нехтувати проблематичність материнських практик турботи про дітей і напруження та суперечності, що ці практики супроводжують. Загалом ідеться про фундаментальну суспільну недооцінку всієї складності піклування про дитину, яке далеко не обмежується самими лише виявами «дітолюбства», а є насамперед важкою працею, щоденною і кропіткою.

1.2. Роль матері як агента соціалізації дитини

Під агентами соціалізації в найширшому смислі ми розуміємо ті чинники, які безпосередньо відіграють активну роль у процесах соціалізації, – соціальні групи та інституції, громадські та державні організації, заклади, установи, підприємства, а також соціальні контексти (наприклад, оточення). Соціалізація особистості по відношенню до цих агентів означає поступальну інкорпорацію до них та взаємодію з ними. У найбільш загальному смислі під культурними агентами соціалізації прийнято розуміти всю сукупність найрізноманітніших чинників макро- і мікросоціального середовища, під впливом яких відбувається процес соціалізації [1, с. 15]. Це люди і спільноти різного рівня й характеру, суспільні інституції, що виступають активними суб'єктами соціалізації.

Існує інший погляд, згідно з яким під агентами соціалізації розуміють лише конкретних осіб, завдяки яким відбувається засвоєння соціальних ролей і культурних норм; натомість соціальні установи, що впливають на процеси соціалізації, спрямовують їх, іменують інститутами (іноді агентурами) соціалізації.

Агентами дитячої соціалізації є: сім'я, зокрема батьки й родичі, освіта, дошкільні виховні заклади й заклади середньої освіти, оточення, зокрема дитячі й підліткові групи, церква, засоби масової інформації (ЗМІ).

Головним агентом соціалізації дитини є сім'я, яку традиційно називають осередком первинної соціалізації і яка є фундаментом для формування соціальної природи та ідеалів індивіда. Традиційними соціалізаторськими ролями батька є передача дітям свого статусу, матеріального положення, професійних навичок, забезпечення соціального захисту, розвиток інтелектуальних здібностей, матері – емоційна підтримка, виховання естетичних почуттів, передача навичок ведення домашнього господарства, психологічних навичок взаємин між людьми, моральних, гуманістичних цінностей [9, с. 91-92].

Взаємовідносини між батьками й дітьми слід вважати вирішальним моментом соціалізації особистості, оскільки вони виникають у надважливий момент максимальної сприйнятливості до добра і зла, відкритості всьому новому, продовжуються протягом усього життя як батьків, так і дитини, характеризуються найтіснішими стосунками, які існують у людському суспільстві. Саме сім'я дає людині найбільш ранній і найбільш повний досвід соціальної єдності; в ній створюється атмосфера, де кожний є метою для всіх, за умови дотримання принципів партнерства [15, с. 254].

Соціалізація дитини в сім'ї здійснюється переважно завдяки дії традиційного механізму несвідомого, некритичного сприйняття норм і цінностей, які панують у сім'ї, та самореалізації у ній у тих межах і формах, які зумовлені її культурним рівнем, соціальним становищем і психологічною атмосферою.

Можливість одночасної реалізації соціалізації як цілеспрямованого та як нерегульованого процесу повною мірою стосується й соціалізації в сім'ї, де оволодіння дитиною соціальними нормами і правилами відбувається не лише внаслідок спеціально організованого впливу дорослих (виховання) на

неї, а й унаслідок спостереження та наслідування зростаючою особистістю поведінки всіх дорослих членів сімейного мікроколективу [22, с. 383].

У загальному вимірі сімейні чинники, що безпосередньо впливають на соціалізацію зростаючої особистості, можна представити таким чином:

- 1) склад сім'ї, або її структура як єдність функціонування членів сімейного колективу;
- 2) позиція дитини у сім'ї, яка охоплює й її сімейні ролі;
- 3) основні (реальні) вихователі-соціалізатори;
- 4) стиль сімейного виховання;
- 5) власне особистісний, моральний і творчий потенціал сім'ї: моральні якості і цінності, що домінують у сім'ї; вольові властивості; емоційні прояви; інтелектуальні особливості; культурні надбання; пізнавальні і творчі особливості.

Соціальні рольові функції сім'ї формуються під час виконання нею своєї ролі у суспільній життєдіяльності відповідно до певного призначення, рольової поведінки окремих особистостей у сім'ї, соціальної спрямованості у певних умовах навколишнього середовища, взаємодій з оточенням і взаємин самих членів сім'ї між собою. У процесі соціалізації дитини взаємини з батьками зумовлюють перспективу її розвитку і фактично визначають майбутнє. Залежно від комплексу соціальних рольових функцій сім'ї, соціалізація дитини в ній буде відбуватися по-різному, позначаючись на рівні та якості цього процесу [23].

Батьки стають для дитини спочатку джерелом категоризації соціального простору, а надалі контекстом оцінювання значень тих або інших соціальних категорій. Категоризація соціальної інформації як спосіб її усвідомлення і привласнення через батьківські значення дає дитині змогу моделювати широкі орієнтири у соціальному просторі та привласнювати певні соціальні змісти. Іншими словами, батьки «відкривають» дитині складну систему соціальних зв'язків і в спрощеній, задалегідь категоризованій моделі, подають її як картину світу [31, с. 38].

Сім'я створює первинний простір відносин, в якому розгортаються процеси соціалізації та індивідуалізації дитини. Орієнтуючи дитину на неї саму й одночасно нормуючи її поведінку у просторі соціальних зв'язків, батьки формують передумови становлення персональної та соціальної ідентичності зростаючої особистості, яка перевіряє свою ідентичність насамперед у соціальному просторі сім'ї [35, с. 85].

Головним агентом у житті дитини є мати. Ще в утробі матері дитина перебуває у сильному симбіозі з материнським організмом, який є для нього мікросвітом. З одного боку, цей період є оптимальним та комфортним для дитини на фізичному рівні, а з іншого – це той унікальний час, коли починають формуватися стосунки між мамою і дитиною, коли дитина вже впізнає мамин голос, погладжування, серцебиття, а також переживає разом із мамою ті самі емоції, оскільки всі вони передаються через гормони в кров дитини.

Психологи стверджують, що джерело успішності і щастя дитини у майбутньому – це відносини з батьками в дитинстві.

Стосунки з мамою у перші роки формують моделі поведінки на подальше особисте і професійне життя. Від того, скільки дитина отримала маминої любові, уваги і піклування, залежить її власне ставлення до себе і до інших. Практика свідчить, що у дорослому віці такі люди є малоемоційними, не впевненими, з відсутнім почуттям емпатії.

Особливо це проявляється у моделях поведінки дівчат, які у дорослому житті не вміють, не можуть виконувати роль матері у своїй родині за відсутності прикладу – власної мами. Якщо ми говоримо за хлопців, то – погані взаємостосунки з мамою у дитинстві – впливатимуть на розвиток різних видів деформацій взаємодії із протилежною статтю. Дуже часто це проявляється в агресії, або ж аутоагресії, різних видах залежностей та насиллі. Рідше – розвиток сексуальних розладів [35, с. 112].

Проблеми у стосунках із мамою у кожній віковій категорії мають свої особливості. Від народження до півроку чи року образи на маму як такої

виникати ще не може – дитина не відділяє себе від мами, вони – одне ціле. Але буває, що мати раптом змушена покинути дитину на якийсь час. Чи з певних причин не може дати їй достатньо материнського тепла, наприклад, через післяпологову депресію. Тоді є ризик, що в подальшому дитина й сама уникатиме близькості. Боятиметься будувати взаємовідносини з іншими, будувати сім'ю.

Від півроку до двох проблеми з мамою виникають через те, що мати не завжди може відповідати всім очікуванням малюка. Не завжди може достатньо точно вгадати, чого він хоче саме зараз: їсти, спати чи відпочити. Якщо дитина винесе негативний досвід з цього періоду життя, то в подальшому буде схильна до різного роду залежностей.

Якщо мама його не підтримує, а навпаки, починає «тиснути» – дитина стає пасивною і безініціативною. Такі дитячі прояви краще підтримувати, хай навіть батькам вони приносять незручності. Незручності – тимчасові, помальовані стіни можна пофарбувати. Важливіше – дати дитині розвинути незалежність. Надмірна опіка 3-4-річного теж може зіграти з ним злий жарт у дорослому житті. Це – класична гіперопіка, яка згодом змушує ставити чужі інтереси вище за власні. Такою людиною легко маніпулювати, вона не може протівитись чужій волі.

Дорослішати – це робити помилки і вчитися на них, вміти брати відповідальність. Надмірна опіка з дитинства ставить перед дитиною невидимі бар'єри: він пішов би пробувати і пізнавати нове, але вже знає, що це небезпечно, можна впасти, можна навчитися дурному. І просто перестає пробувати. Так матері обмежують його можливості для зростання [23].

Вже в ранньому дитинстві починає формуватися потреба у взаємодії з однолітками як з рівними за статусом, і хоча в дошкільному віці така взаємодія ще не відіграє значної ролі, її відсутність несприятливо впливає на соціалізацію дитини. Саме ця потреба включає в дію нового потужного агента соціалізації – інститут освіти, функціональне значення якого на наступних етапах поступово розширюється.

Загалом соціальний інститут освіти детермінований об'єктивною потребою суспільства у відтворенні та передачі наступним поколінням нагромаджених знань і соціального досвіду, його головні функції – механізм передачі від покоління до покоління соціального досвіду, знань, результатів культурно-історичного розвитку суспільства [2, с. 129].

Дошкільний виховний заклад – перший соціальний інститут у системі освіти, з яким стикається дитина. В дитячих садках дитина вперше опиняється у формальній групі, хоча її формальна організація сама по собі ще далека від інтересів дитини.

Після дитячого садка дитина приходить до школи. О. Лавриченко звертає увагу на те, що школа є єдиним агентом соціалізації, головною метою якого є створення базових особистісних умов для подальшої соціалізації, інкорпорації молоді в інші соціальні групи та спільноти. Своєю діяльністю школа задає головний напрямок соціалізуючих впливів, визначає їх зміст та орієнтацію, оскільки дає дитині те, чого не може дати сім'я, – сукупність систематизованого наукового знання [10, с. 255].

Школа вперше підключає дитину до глобальної комунікації, під якою ми тут розуміємо широку циркуляцію соціальних знань у суспільстві, закладає фундаментальні підвалини, які в подальшому послугують передумовою для оволодіння будь-якою професійною спеціальністю. Розглядати школу як агент соціалізації можливо лише за умови взаємної відповідності змісту шкільного життя та обраних організаційних форм навчання й виховання; передача соціального досвіду в школі відбувається не стільки на уроках і через спілкування з педагогами, скільки в усій шкільній атмосфері, через офіційні та неофіційні норми, якими живе школа [5, с. 751].

Зі вступом до школи рольовий діапазон ще більше урізноманітнюється. У шкільному класі вперше набувають ваги неформальні ролі, що відбивають позиції дітей у структурі спілкування, які, у свою чергу, опосередковують роль класу в соціалізації дитини. Щодо чинників соціалізації, то на етапі

початкової школи важливим чинником залишається гра, але з кожним роком його значення зменшується. Коло спілкування розширюється. Фактично, лише у школі спілкування починає відігравати роль провідного різновиду діяльності як практичного механізму соціалізації дитини.

В середній школі важливої ролі набуває практична дія як інший чинник соціалізації. Крім того, у шкільному віці значно розширюється коло агентів соціалізації; це можуть бути, крім учителів, няні, лікарі, вихователі дитячих таборів тощо. Сутність соціалізації все більше спрямовується на оволодіння розумовими, пізнавальними навичками, складними системами правил різних наукових дисциплін [2, с. 44] .

Слід вказати й на роль учителя як провідного агента шкільної соціалізації і на ключову фігуру після батьків, яка взагалі відповідає за успішну соціалізацію дитини. Важливим моментом є те, що на відміну від батьків учитель не так тісно пов'язаний з дитиною в емоційному плані, а тому здатен оцінювати стан справ більш реально.

У підлітковому віці молодіжне дозвілля стає важливим джерелом набуття соціальних знань і досвіду. Дослідження довели, що в питаннях стилю одягу, музичних смаків, обрання кумирів, поведінки на молодіжних дозвільних заходах і т. п. діти, особливо в підлітковому віці, орієнтуються переважно на однолітків з оточення, так само як в питаннях освіти, професійних планів, фінансів, – на батьків [9, с. 42-43]. Тому між цими агентами виникає конкуренція за соціалізуючий вплив. Оточення дитини структурується через утворення неформальних малих груп, які в якості джерел певного соціального досвіду здійснюють значний соціалізуючий вплив на дитину [26, с. 208].

Підсумовуючи викладене, можна констатувати, що агентами дитячої соціалізації є: сім'я, зокрема батьки й родичі, освіта, дошкільні виховні заклади й заклади середньої освіти, оточення, зокрема дитячі й підліткові групи, церква, засоби масової інформації (ЗМІ).

Головним агентом соціалізації дитини є сім'я, яку традиційно називають осередком первинної соціалізації і яка є фундаментом для формування соціальної природи та ідеалів індивіда. Традиційними соціалізаторськими ролями батька є передача дітям свого статусу, матеріального положення, професійних навичок, забезпечення соціального захисту, розвиток інтелектуальних здібностей, матері – емоційна підтримка, виховання естетичних почуттів, передача навичок ведення домашнього господарства, психологічних навичок взаємин між людьми, моральних, гуманістичних цінностей.

Головним агентом у житті дитини є мати. Ще в утробі матері дитина перебуває у сильному симбіозі з материнським організмом, який є для нього мікросвітом. З одного боку, цей період є оптимальним та комфортним для дитини на фізичному рівні, а з іншого – це той унікальний час, коли починають формуватися стосунки між мамою і дитиною, коли дитина вже впізнає мамин голос, погладжування, серцебиття.

Висновки до розділу 1

Проаналізувавши інформацію в розділі 1, ми можемо говорити про те, що держава і суспільство очікують, що жінки забезпечуватимуть демографічне зростання та покладають передусім на матерів обов'язок відповідального виконання батьківських функцій. Водночас особливі смисли і досвід материнства, зокрема засвідчені голосами самих матерів, досі перебувають на маргінесі наукових студій і публічного обговорення. Декларативне звеличення материнства як головного «жіночого призначення» дає зручну нагоду далі ігнорувати його роль у механізмі відтворення гендерної нерівності, а разом нехтувати проблематичність материнських практик турботи про дітей і напруження та суперечності, що ці практики супроводжують.

В останні десятиліття, у зв'язку з різкими трансформаційними процесами у суспільстві, можна спостерігати зміну ролі та місця дітей у соціумі. Агентами дитячої соціалізації є: сім'я, зокрема батьки й родичі, освіта, дошкільні виховні заклади й заклади середньої освіти, оточення, зокрема дитячі й підліткові групи, церква, засоби масової інформації (ЗМІ).

Головним агентом соціалізації дитини є сім'я, яку традиційно називають осередком первинної соціалізації і яка є фундаментом для формування соціальної природи та ідеалів індивіда.

Головним агентом у житті дитини є мати. Ще в утробі матері дитина перебуває у сильному симбіозі з материнським організмом, який є для нього мікросвітом. З одного боку, цей період є оптимальним та комфортним для дитини на фізичному рівні, а з іншого – це той унікальний час, коли починають формуватися стосунки між мамою і дитиною, коли дитина вже впізнає мамин голос, погляджування, серцебиття, а також переживає разом із мамою ті самі емоції.

РОЗДІЛ II.

МАМА-БЛОГІНГ ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ФЕНОМЕН

2.1. Феномен блогінгу як форми соціальних комунікацій в Інтернет

У сучасному світі спілкування між людьми спростилося до максимального рівня. Сьогодні величезна відстань між людьми не перешкода для спілкування. Це стало можливо завдяки тотальній інформатизації нашого життя, а саме появі Інтернету в кожному будинку. А останнім часом і активним розвитком соціальних мереж.

На сьогоднішній день соціальні мережі міцно увійшли в наше повсякденне життя. Кількість користувачів по усьому світу вимірюється мільйонами. На стадії становлення соціальні мережі в основному використовувалися лише для спілкування та розваг. Але зараз ми спостерігаємо те що соціальні мережі стають також повноцінним інструментом і для бізнесу. Це обумовлено присутністю в мережах конкретної цільової аудиторії і можливістю тісно спілкуватися з живими людьми.

Тому сьогодні історія виникнення та розвитку, перспективи функціонування соціальних мереж поступово перетворюються в одним із актуальних напрямків наукових досліджень і викликає зацікавленість з боку науковців.

Будь-яке суспільство формується на базі комунікаційних інформаційних зв'язків, але лише у двадцятому сторіччі це питання стало предметом серйозних наукових міждисциплінарних досліджень. Виникла гостра необхідність у вивченні інформації як інноваційного ресурсу у сфері комунікації та в якості одного з основних факторів розвитку людського суспільства в цілому. Стало очевидним, що інформаційні технології формують базові функціональні залежності в системі соціальних зв'язків і відносин [16].

Аналізуючи вплив мережевих технологій на соціум найголовніше значення набуває мережа Інтернет, пронизуючи всі сфери суспільства як на локальному, регіональному, так на більш масштабному, глобальному рівні. На локальному рівні користувачі мережі обмінюються між собою файлами, інформацією, вступають в процес комунікації. На більш широкому рівні вони отримують вже більше можливостей комунікації і в пошуку інформації. Вони стають законодавцями мережевого простору. І найважливішим завданням тепер стає задоволення широкого кола інтересів і потреб кожної людини, що може бути здійснене за допомогою віртуального мультимедійного простору Інтернету. Значне розширення та поширення мереж, масштаби їхнього використання призводять до того, що люди, об'єднуючись мережами, стають членами нового типу суспільства – мережевого [8].

Формування мережевого суспільства є історичною відповіддю на ситуацію комунікаційного надлишку. Суспільство, ключову комунікативну роль в якому починають грати мережі, вільно формує об'єднання людей і групи за інтересами. На відміну від традиційних соціальних структур мережі здатні сприймати і самостійно створювати нові комунікативні конфігурації, недоступні для традиційних інститутів.

Сучасні комунікаційні технології дозволяють створювати соціальні спільноти з практично будь-якими заданими характеристиками – освітніми, професійними, віковими. Вони формуються на тлі акселерації соціального часу і посилення динаміки комунікаційних форм у процесі суспільного відтворення [16].

Найбільшу популярність у даний час у літературі стосовно мережевого суспільства мають роботи М. Кастельса. Свої роздуми про мережеве суспільство Кастельс вбудовує в більш широкий контекст технологічної революції і теорії інформаційного суспільства. Кастельс констатує факт трансформації соціальності в сучасному суспільстві. Він використовує визначення спільноти Б. Велмана, що включає в себе поняття мережі: співтовариства – це мережі міжособистісних зв'язків, що забезпечують

соціальну взаємодію, підтримку, інформацію, почуття приналежності до групи і соціальну ідентичність. Цей принцип побудови співтовариств М. Кастельс називає мережевим індивідуалізмом.

Серед інших концепцій осмислення деяких важливих аспектів мережі є соціологічна концепція П. Бурдьє. Він не звертається спеціально до проблематики мереж. Він намагається запропонувати архітектуру соціального простору. Тим не менше саме мережеві комунікації пропонують інженерні рішення того, що міститься в архітектурному задумі Бурдьє. Мережа – один з основних способів, за допомогою яких досягається ефект структурування соціальних впливів у просторі суспільства [19, с. 65].

А.В. Назарчук під мережевим суспільством розуміє виникнення «абсолютно нової якості соціальної комунікації, стрімким чином трансформує інститути і практики сучасного суспільства» [19, с. 61]. Також мережеве співтовариство визначають як локальну мережу, що самоорганізується, реально взаємодіючих в Інтернеті людей, які використовують для цього той чи інший, але загальний для всієї групи засіб спілкування. Вони об'єднані в спільноту за принципом більш-менш постійних контактів, які є наслідком загального для них інтересу [6, с. 51].

У рамках виникнення теорії мережевого суспільства були розроблені такі базові поняття, як «соціальна» та «інформаційна мережа», «мережевий вузол», «мережева структура». На думку М. Кастельса, традиційні вертикальні зв'язки в побудові усіляких структур поступаються місцем мережевим горизонтальним структурам [6, с. 254]. Глобалізація, яка призводить до виникнення численних спільнот на локальному рівні, стимулює всесвітні зв'язку цих співтовариств по горизонталі. Такі спільноти, що будуються за єдністю або близькістю інтересів і мотивацій їхніх учасників, зв'язуються один з одним подібно осередкам мережі. Причому «мережі» виникають на всіх рівнях, що призводить до різкого зниження вертикальних процесів у політиці, економіці та культурі.

Аналізуючи мережі, можна сказати, що ключовим, хоча далеко не єдиним механізмом формування мереж є Інтернет. Ніяким традиційним інститутам не під силу формування таких широких і різноманітних мережевих спільнот. Інтернет породив новий тип «соціальних мереж».

Поняття «мережа» інтерпретується по-різному М. Кастельс визначає мережу як «сукупність пов'язаних між собою вузлів» [25].

А.В. Назарчук дає визначення мережі як полімагістральної структури, в якій дві точки завжди зв'язуються безліччю магістралей, а кожна магістраль складається з безлічі відрізків і шляхів [19, с. 63].

Мережа – це завжди конгломерати об'єктів, це взаємодія між ними за допомогою повідомлень.

Сучасна мережа – це динамічна система, сенс існування якої комунікація. У ході комунікації по мережі передається інформація, яка стає самостійною реальністю, що передує смисловим навантаженням [12].

Мережа здатна охоплювати весь світ, використовуючи механізми міжособистісної комунікації. Мережа дає можливість фрагментувати комунікацію, адаптуючи її під фізіологічні умови людського існування: існуючи в континуумі часу і простору, що став щільним і замкнутим, мережа залишає відкритими горизонти і проекції комунікації.

Мережева комунікація має низку особливостей і властивостей, що виділяють її з інших типів комунікації. Як у всякої мережі, основна властивість комунікаційної мережі – багатоканальність, висока щільність логістичних шляхів переміщення інформації. Якщо якась ланка випадає з мережі, комунікація легко знаходить інші шляхи, альтернативні ланцюжки комунікаційних ланок [19, с. 63].

Соціальні мережі співставні в сучасній соціокультурній ситуації із засобами масової комунікації, тому вони виконують всі функції засобів масових комунікацій. За критерієм періодичності, доступності, фінансовому критерію мережева комунікація є найбільш ефективною в сучасному комунікативному просторі. Традиційні засоби масової комунікації

виступають в якості центрів, спочатку акумулюють інформацію, потім її сортують і розповсюджують. Соціальні мережі характеризуються потенційно нескінченним числом незалежних центрів акумуляції і поширення інформації, що визначає її глобальність, демократичність, але й безконтрольність. Ці характеристики закладають нові смислові конструкти в організації комунікативного простору сучасного суспільства [12].

Треба зазначити, що поняття «соціальна мережа» має кілька значень у понятійнокатегоріальному апараті соціології. Основне, широке значення припускає трактування соціальної мережі як структури, що складається з вузлових елементів і зв'язків між ними – соціальної павутини.

Навколо цього поняття сформувався відносно самостійний напрям, так званий «мережевий підхід». Однак з появою і поширенням в Інтернеті нового типу сайтів (соціальних мереж) у соціології виникло друге, більш вузьке значення цього терміна, а саме його трактування як веб-сервісу, що забезпечує можливість комунікації великих груп людей та їхнє об'єднання у віртуальні спільноти за інтересами. Особливістю побудови соціальних мереж стало те, що їхній зміст наповнюється самими користувачами, а крім спілкування та комунікації у акторів з'являється можливість споживати медіа-контент та весь спектр розважальних продуктів, вести економічну, політичну та іншу діяльність [14, с. 155].

Виділяють різні види соціальних мереж. Наприклад – публічні (з відкритим доступом для усіх бажаючих) або закриті, лише для співробітників певної компанії, корпорації, де працівники обговорюють власні проекти та розміщують конфіденційну інформацію. Соціальні мережі також поділяють за спрямованістю: для розваги та відпочинку, для пошуку роботи, професійного зростання, наукового спрямування тощо. Соціальні мережі вивчаються з різних точок зору, наприклад, деякі дослідження розглядають використання соціальних мереж з врахуванням таких факторів, як частота відвідування. Підраховується час, витрачений на відвідування соціальної

мережі або частота відвідувань сайту в середньому за тиждень (чи інший встановлений дослідником період часу) [25].

Соціальні аналітики намагаються прогнозувати розвиток соціальних мереж, зокрема, Д. Арmano вважає, що соціальні мережі будуть все більш популярними, більш мобільними і більш закритими для «не членів соціальної групи». При цьому виділяють такі тенденції:

1. Соціальні мережі стануть менш «соціальними» у міру того, як групи починають відсіювати «непотрібних» членів;

2. Корпорації будуть прагнути використовувати цей механізм, тому що все більше компаній переконалося, що в соціальних мережах можна краще й ефективніше організувати обслуговування клієнтів;

3. В міру того, як бізнес буде усвідомлювати значимість використання внутрішніх і зовнішніх мереж, соціальні мережі будуть ставати більш небезпечними;

4. Компанії формалізують політику використання соціальних мереж, включивши до неї правила взаємодії працівників один з одним;

5. Мобільність стане невід'ємною рисою соціального спілкування, особливо для службовців тих компаній, в яких забороняється використання соціальних мереж в робочий час [14, с. 158].

На думку дослідників, соціальні мережі – основна причина, по якій сьогодні росте кількість часу, проведеного в Інтернеті. Головні їхні переваги – можливість користувачів заявляти про свої інтереси і розділяти їх з оточуючими. І це дає підстави стверджувати, що соціальні мережі є не тільки засобом для спілкування, але й потужним маркетинговим інструментом, більш того, дослідники вважають, що незабаром вони стануть необхідним інструментом для ведення діяльності.

Соціальні мережі служать майданчиком для неформального спілкування, допомагають створювати нову музику, служать серйозним інструментом для пошуку співробітників і партнерів.

Незважаючи на різницю в трактуваннях даного поняття, всі дослідники сходяться на тому, що мережа має розгалужену структуру, що має безліч взаємопов'язаних і рівнозначних шляхів, і охоплює всі сфери життєдіяльності суспільства. У даний час активно розвиваються мережеві технології, які характеризуються низкою особливостей:

- в основі мереж лежить комунікація індивідів;
- мережа існує як певна середа, в якій взаємодіють учасники;
- продукти, породжувані мережею, віртуальні і можуть існувати відносно самостійно;
- мережа не ієрархічна, має розгалужену структуру [19, с. 72].

Однією з характерних рис соціальної мережі є соціабельність, яку можна визначити як почуття легкості та невимушеності в соціальних взаєминах особистості, засноване на оволодінні ефективними навичками соціальної взаємодії. В основі соціабельності лежить феномен довіри, який нерідко розглядається «як продукт стійких соціальних зв'язків, які складають основу соціального капіталу».

Соціабельність – можливість суб'єкта підтримувати певне число контактів, а деяка сумарна сумісність з тими суб'єктами, з якими встановлені контакти, показує оптимальність використання цих контактів – обмін інформацією та ресурсами, або конфронтацію [12].

Ці особливості мереж проявляються у всіх сферах людської діяльності: економіці, політиці, освіті, культурі, інформаційному просторі, технології і управлінні і т. д. Таким чином, мережа має тотальне значення і поширюється на всі явища соціуму [14, с. 72].

Соціальна мережа, що володіє конструктивним потенціалом в динаміці масових інформаційних потоків і функціями, наприклад, як накопичення і реалізація соціального капіталу, безумовно, має аксіологічний статус у сучасному суспільстві. Основна цінність соціальної мережі полягає в тому, що вона в сучасних умовах вже є не просто засобом комунікації, а проявляє

себе як механізм конструювання комунікативного простору сучасно суспільства [12].

Широке розповсюдження мережевих технологій стає панівним у соціумі і сприяє формуванню мережевої парадигми. Цей феномен пояснюється тим, що даний період часу характеризується стрімким розвитком високих технологій, що призводить до якісної зміни в соціально-економічній сфері життя суспільства. Сутність мережевої парадигми розкривають її ідеали, норми, методи наукового дослідження і понятійний апарат [6, с. 71].

В підсумку ми можемо сказати, що становлення інформаційного суспільства призвело до загальної комп'ютеризації та впровадження інформаційно-телекомунікаційних технологій в усі сфери життя. Знання та інформація стають ключовими джерелами продуктивності і конкурентоспроможності, еволюції соціуму на сучасному етапі. Соціальні мережі, будучи не тільки засобами масової комунікації, а механізмом конструювання комунікативного простору, виконують низку функцій, створюючи ціннісний базис свого існування. Ми маємо всі підстави стверджувати, що соціальні мережі є новим, але дуже динамічним феноменом інформаційного суспільства (становлення якого відбувається як в Україні, так і в інших країнах світу), проблемне поле якого потребує подальших досліджень.

2.2. Поняття та різноманіття блогінгу. Мама-блогінг як різновид блогів

Блог (англ. blog, від web log – інтернет – журнал подій, інтернет-щоденник, онлайн- щоденник) – веб- сайт, основний зміст якого – регулярно додаються записи, що містять текст, зображення або мультимедіа.

Для блогів характерні недовгі записи тимчасової значущості, впорядковані у зворотному хронологічному порядку. Відмінності блогу від

традиційного щоденника обумовлюються середовищем: блоги зазвичай публічні і передбачають сторонніх читачів, які можуть вступити в публічну полеміку з автором [24].

Сукупність усіх блогів Мережі прийнято називати блогосферою.

Для блогів характерна можливість публікації відгуків відвідувачами. Вона робить блоги середовищем мережевого спілкування, що має ряд переваг перед електронною поштою, групами новин, веб-форумами і чатами.

Під блогами також розуміються персональні сайти, які складаються в основному з особистих записів власника блогу і коментарів користувачів до цих записів.

Першим блогом вважається сторінка Тіма Бернерса – Лі, де він, починаючи з 1992 р., публікував новини. Більш широке поширення блоги отримали з 1996 р. У серпні 1999 р. комп'ютерна компанія Pyra Labs з Сан-Франциско відкрила сайт Blogger.com, який став першою безкоштовною блоговою службою.

В даний час особливість блогів полягає не тільки в структурі записів, але і в простоті додавання нових записів. Користувач просто звертається до веб-серверу, проходить процес ідентифікації користувача, після чого він додає новий запис до своєї колекції. Сервер надає інформацію як послідовність повідомлень, поміщаючи в самому верху найсвіжіші повідомлення.

Термін «блог» був придуманий Йорн Баргер 17 грудня 1997. Коротку форму слова «блог» придумав Петро Мерхольз, який в жартівливій формі використовував у своєму блозі Peterme.com в квітні або травні 1999 року. Еван Вільямс з Pyra Labs використовували «блог» як іменник і дієслово, що призвело до створення терміна «блогер». У Pyra Labs був створений Blogger.com, що призвело до популяризації блогерства [2, с. 77-78].

Слід враховувати, що читання блогів і авторство – два різних за змістом процесу. Люди, що користуються комунікативними можливостями блогів поза контекстом ведення власного блогу, відзначають можливості

спілкування з людьми, з якими вони не мають можливості спілкуватися безпосередньо, наприклад, з друзями, що живуть в інших містах. Альтернативна економіка повідомлень, що діє в блогах, робить таку форму спілкування найбільш зручною, так як вона не передбачає обов'язкової взаємності та інших обмежень спілкування « один на один» [13].

Євген Гірський у своїй статті виділяє, крім підтримки контакту з близькими, наступні цілі, які може переслідувати читач блогів:

- отримання інформації;
- читання - розвага ;
- відстеження реакції публіки на ті чи інші дії;
- читання ради соціалізації, відчуття себе причетним до життя відомих людей.

Виділені наступні функції блогів.

Комунікативна функція. Більшість блогерів кажуть, що ведуть або читають блоги заради спілкування з цікавими їм людьми. У першу чергу це можливість сказати щось один раз так, щоб це почули багато. Який сенс розповідати десяти, двадцяти, тридцяти знайомим про поїздку в приміський парк, якщо це можна описати в своєму блозі, прикрасивши запис фотографіями? Кожен прочитає про це у зручний йому час або не читатиме зовсім, вирішивши, що це йому нецікаво.

Як для «читачів», так і для «письменників» можна виділити два напрямки комунікативної мотивації у використанні блогів – спілкування зі знайомими і розширення кола спілкування. У той час як одні люди заводять блог для зручності комунікації з наявними знайомими, інші заводять блог для того, щоб познайомитися з новими людьми, для розширення своєї аудиторії. У цих двох формулюваннях - «познайомитися з новими людьми» і «розширити аудиторію», які дійсно вживалися учасниками опитування, знаходить своє відображення ще одна відмінність: у той час як одним потрібні друзі, іншим – слухачі [9, с. 53-54].

Функція самопрезентації. Дехто з блогерів відзначають, що спочатку задумували створити персональну сторінку, але пізніше, дізнавшись про те, наскільки легко вести блог, віддали перевагу цю форму викладу інформації про себе. Існує клас блогів, призначених для публікації та обговорення творів автора (прози, віршів, фотографій, малюнків), однак і звичайний щоденник безсумнівно несе інформацію про особу автора.

Функція розваги. Багато людей вважають за краще ведення блогу, читання блогів і дискусії в коментарях в якості розважального проведення часу, особливо, якщо вони з якихось причин обмежені в інших засобах розваги, крім інтернету, і мають досить багато вільного часу, який треба витратити, наприклад, молоді матері складають помітну частину співтовариства блогерів – їм завжди є про що написати в свій блог, у них багато питань, з якими вони можуть звернутися до інших і т. д. Блоги представляють собою невичерпне джерело розважального читання .

Деякі користувачі використовують блоги, щоб витратити час, якого у них багато, інші ж використовують його через брак вільного часу для повноцінного спілкування. Таким чином, механізм спільноти блогерів дозволяє вести спілкування в зручному для кожного користувача режимі і з тією інтенсивністю , яка йому потрібна (або яку він може собі дозволити).

Функція згуртування та утримання соціальних зв'язків.

Співтовариство Livejournal об'єднує десятки тисяч російськомовних користувачів, серед яких багато хто може знайти людей, з якими вони були колись знайомі. Блоги, виконуючи функції соціальних мереж, дозволяють підтримувати урвався в реальному житті соціальні зв'язки і краще дізнаватися своїх знайомих.

Завдяки особливості відкладеної багатокористувацької комунікації деякі з респондентів використовують блоги з нетрадиційною метою – для організації взаємодії робочої групи, обговорення робочих питань і т. п., так як для багатьох завдань подібний спосіб виявляється більш зручним, ніж електронна пошта, служби миттєвих повідомлень і т. п.

Функція мемуарів. Як і традиційний паперовий щоденник, блог, крім нових функцій, може усвідомлюватися і як несучий функцію мемуарів, місця для якихось записів, які можуть знадобитися в майбутньому, способом не забути про подробиці тих чи інших подій свого життя. Користуються цією функцією респонденти вважають, що ведуть щоденник для себе, для того щоб потім читати, для того щоб записувати щось, що хочеться пам'ятати. І подумати про це пізніше. Автори створюють щось на зразок відкладеної комунікації з самим собою.

Функція саморозвитку, або рефлексії. Ця функція пов'язана з тим, що блог надає можливість учасникам створити образ іншого

Психотерапевтична функція. Зустрічаються також згадки про психотерапевтичної функції блогу, яка або передбачалася заздалегідь, або була усвідомлена в процесі ведення записів - «виплеснути емоції», «викласти наболіле», «для заспокоєння нервів, врешті-решт». Дана функція традиційного щоденника, що ведеться в затишній зошиті, неодноразово згадується різними авторами і, по всій видимості, придбала нову форму та нові можливості, як спосіб поскаржитися на життя безлічі людей відразу і отримати у відповідь заспокійливі «погладжування». Якщо розглянути зміст регулярних діалогів у співтоваристві користувачів livejournal «ru_psychology», і не тільки там, то такого роду транзакції є однією з найбільш популярних форм спілкування: один «клієнт» скаржить на життя, а інші «клієнти» його втішають [12].

Різновиди блогів за авторським складом блоги можуть бути особистими, груповими (корпоративними, клубними), громадськими (відкритими).

1. За змістом – тематичними або загальними.
2. З розміщення – мережевими (на службі блогів) і автономними (на самостійній системі керування вмістом і самостійному хостингу).
3. За авторством:

- особистий (персональний, авторський, приватний) блог – ведеться однією особою (як правило, його власником);

- колективний або соціальний блог – ведеться групою осіб за правилами, визначеним власником і модераторами;

- корпоративний блог – ведеться співробітниками однієї організації.

4. За тематичної спрямованості.

Зазвичай персональні блоги носять особистий характер. Однак у середовищі персональних, так само, як і в середовищі колективних та корпоративних блогів, існують спеціалізовані блоги, присвячені певним сферам життя:

- політика – блоги, присвячені політиці. Зазвичай політичні блоги ведуть політичні лідери, представники політичних партій і політичних об'єднань, політологи;

- побут – блоги, в яких зачіпаються зазвичай питання взаємовідносин між людьми, психології, ведення домашнього господарства – всього того, що пов'язано з поняттями «побут», «особисте життя»;

- подорожі – блоги, в яких автори діляться своїми враженнями від поїздок, дають поради, як поводитися в тій чи іншій країні, розповідають про традиції та звичаї інших народів;

- освіта – блоги, присвячені темі освіти. Часто це блоги певних навчальних закладів, в яких учасники обговорюють процес навчання та інші теми в освіті;

- мода – блоги, в яких обговорюються новинки в світі моди, тренди, модні покази. Тут можна прочитати думки професіоналів, поради стилістів і людей, небайдужих до моди;

- музика – блоги, в яких автори висловлюють свої музичні уподобання, обговорюють новинки в світі музики. Музичні блоги можуть бути присвячені певному музичному напрямку, а можуть висвітлювати різні музичні жанри та стилі;

- інформаційно аналітичний – блоги, містять актуальні матеріали і аналізують ці матеріали;
- спорт – блоги, присвячені висвітленню спортивних подій та суміжних з ними тем;
- кіно – в таких блогах люди пишуть рецензії і критику до різних кінокартин;
- еротика - рідкісне напрямом, але проте зустрічається. Блоги, спрямованістю яких є еротичний контент;
- WEB - в цю категорію блогів входять як SEO- блоги, так і блоги, в яких пишуть про інтернет, а також про верстку або web – програмуванні ;
- здоров'я – блог може охоплювати різноманітні теми, пов'язані зі здоров'ям проблеми, такі як харчування і дієти, фітнес, контроль за вагою, захворюваннями, хворобами, аналіз здоров'я, досліджень в галузі охорони здоров'я та здоров'я [24].

5. За наявністю/виду мультимедіа:

- текстовий блог – основний зміст складають тексти;
- фотоблог – основний зміст складають фотографії;
- артблог – основний зміст складають малюнки автора блогу;
- музичний блог – основний зміст становить музика;
- подкаст і блогкастинг – основний зміст блога надиктовують і викладається у вигляді MP3–файлів;
- відеоблог – основний зміст представлено у вигляді відеофайлів;
- мікроблог – основний зміст складають розміщення невеликі шматочки цифрового контенту, який може бути текстом, зображенням, посиланням, коротким відеороликом. Друзі використовують його, щоб бути в курсі ділових зустрічей, дізнатися більше про знаменитостей і політики, про дати концертів, лекцій, книг-релізів.

6. За особливостями контенту:

- контентний блог – блог, що публікує первинний авторський контент;

- моніторинговий (посилальний) блог – блог, основним контентом якого є відкоментований посилання на інші сайти;
- цитатний блог – блог, основним контентом якого є цитати з інших блогів.
- тамблелог, Тамбллог, Тлог – майже те ж саме, що і звичайний блог, з однією відмінністю: запис у блозі може бути тільки певного формату;
- сплог – спам–блог;
- Dofollow блоги (див. Nofollow, Noindex) [24].

Багато дівчат в Україні з народженням дитини виходять в декрет і повністю присвячують себе його вихованню. Але, не дивлячись на те, що тепер більшу частину часу вони проводять з дітьми, їх активність в соціальних мережах не тільки не спадає, а навпаки, збільшується. Деякі мами не просто викладають в мережу фотографії дітей, а ведуть цілий блог, присвячений родині і дітям.

Instagram – найбільш зручний майданчик для «матусь». Там легше знайти свою аудиторію і взаємодіяти з нею. У зв'язку з цим і охоплення публікацій в Instagram набагато більше, ніж в інших соцмережах (VK, YouTube), відповідно, тут більше можливостей заробити на рекламі.

Проаналізувавши простори українського Інстаграму ми підготували огляд 10 мам-блогерів. Хтось їх обожає та намагається слідувати рекомендаціям, інші звинувачують у хайпі. Проте заперечити їх мудрість в умінні триматися на хвилі визнання неможливо [38].

Соня Стужук – @sofia_stuzhuk.

Софію Стужук упевнено можна назвати найвідомішою мамою українського Інстаграму. Основний акаунт @sofia_stuzhuk вже набрав 1,7 млн. дописувачів, росте аудиторія профілів із пошиття авторського одягу та марафону схуднення. Дівчина привертає увагу не лише яскравою зовнішністю: у свої 24 Соня вже народила двох діток та в очікуванні третьої. Стужук цікава особливими поглядами на харчування та лікування, а ще дає

чудовий приклад, як позитивно дивитися на життя та віддзеркалювати будь-які потоки негативу [33].

Маша Єфросиніна – @mashaefrosinina.

Акторка, телеведуча та засновниця благодійного фонду Charity Weekend @mashaefrosinina ще й неймовірна мама та дружина. У своїх постах та на ютуб-каналі Маша ділиться, як виходити з непростих життєвих ситуацій, цінувати себе та кожну мить із близькими.

Таня Пренткович – @tanyaprentkovych.

Дівчинка з Тернополя @tanyaprentkovych починала блог публікаціями ПП-рецептів, «вагітними» світлинами та ділилася секретами створення ресторанчику азіатської кухні. Сьогодні це один із найбільш пізнаваних блогерів України: на її рахунку декілька реалізованих проєктів, найуспішнішим з яких вона називає свого сина Івана. Нестримний потік енергії, потужна мотивація, правильні сімейні цінності та красивий контент – це все ви знайдете в акаунті із півмільйонною аудиторією.

Саша Пустовіт – @sashaabo.

Блогер-мільйонник @sashaabo виховує двох синів. Корисні дописи про виховання, догляд за собою та своїм здоров'ям чергуються із особистими переживаннями, мотиваційними «стусанами» та, ніде правди діти, ненапруженими публікаціями лайф-стайл. Але від цього Саша не втрачає прихильності серед українських користувачів: її поради реальні до виконання непублічними українцями.

Міла Бараєва – @mila_baraeva

До народження сина Макса @mila_baraeva була втіленням прогресивної жінки 21-го століття: красива, успішна, креативна, відкрита до усього нового. Поява дитини візуалізувала ще одну грань її особистості – турботливу матусю. Близько двох сотень фоловерів Міли приваблює її принциповість у питаннях екології та ставлення до тварин (Міла учасниця руху CrueltyFree), а також наполегливість, із якою вона йде до своєї мети та яку транслює користувачам соцмережі [43].

Лера Бородіна – @borodina.

Лері @borodina 33 роки, у неї дві дочки та купа успішних проєктів – OhMyLook, Lavla, G-Bar та Sododo. На Бородіну варто підписатися хоча б тому, що вона запросто розповідає про страхи та стереотипи дівчат щодо стосунків, ділиться роздумами про щастя, впевненість у собі, цілісність та реалізацію. Але й гумор в неї приголомшливий!

Лера Галич – @lera_galich.

Ще одна Лера @lera_galich, на цей раз дружина Жені Галича, фронтмена групи O.Torvald, хоча назвати її просто половинкою відомого музиканта язык не повертається. Лера створила проєкт по озелененню «Хай Росте!» та виховує двох діток. Акаунт дихає якоюсь таємною гармонією та м'якістю, що передається через екран. Живі світлини доповнюються щирими рефлексіями про материнство.

Ярослава Гресь – @yaruslavagres.

@yaruslavagres потрапила до ТОП-100 найвпливовіших жінок України. Управляючий партнер Gres Todorchuk PR, Ярослава встигає займатися благодійністю, демонструвати бездоганний стиль, виходити в світ та, звичайно, створювати сімейний затишок для чоловіка та чотирьох діток.

Аліса Чекорська – @alisaswonder.

Ласкаво просимо до світу @alisaswonder – світу неймовірних білявок. У профілі Аліси є все, що покращить ваш настрій: золотисті локони мами та трьох її донечок, яскраві фарби та щирі посмішки. Аліса не занурюється у безкінечні філософствування про життя – вона просто йде в напрямку до своєї мрії та до цього ж закликає своїх дописувачів.

Вікторія Володіна – @vikus_mart

Напевно, найбільш нетиповий блогер у нашій добірці – @vikus_mart, мама двійнят. Тексти відрізняє особлива чистота та щирість, а ще приємний стиль та соковитий гумор. Просто та без натяків Вікторія розповідає про актуальні для молодої мами моменти [43].

Отже, блог (англ. blog, від web log – інтернет – журнал подій, інтернет-щоденник, онлайн- щоденник) – веб- сайт, основний зміст якого – регулярно додаються записи, що містять текст, зображення або мультимедіа.

Для блогів характерні недовгі записи тимчасової значущості, впорядковані у зворотному хронологічному порядку. Відмінності блогу від традиційного щоденника обумовлюються середовищем: блоги зазвичай публічні і передбачають сторонніх читачів, які можуть вступити в публічну полеміку з автором.

Сукупність усіх блогів Мережі прийнято називати блогосферою.

Для блогів характерна можливість публікації відгуків відвідувачами. Вона робить блоги середовищем мережевого спілкування, що має ряд переваг перед електронною поштою, групами новин, веб- форумами і чатами.

Під блогами також розуміються персональні сайти, які складаються в основному з особистих записів власника блогу і коментарів користувачів до цих записів.

В даний час особливість блогів полягає не тільки в структурі записів, але і в простоті додавання нових записів. Користувач просто звертається до веб -серверу, проходить процес ідентифікації користувача, після чого він додає новий запис до своєї колекції. Сервер надає інформацію як послідовність повідомлень, поміщаючи в самому верху найсвіжіші повідомлення.

Євген Гірський у своїй статті виділяє, крім підтримки контакту з близькими, наступні цілі, які може переслідувати читач блогів:

- отримання інформації;
- читання - розвага;
- відстеження реакції публіки на ті чи інші дії;
- читання ради соціалізації, відчуття себе причетним до життя

відомих людей.

Різновиди блогів за авторським складом блоги можуть бути особистими, груповими (корпоративними, клубними), громадськими (відкритими).

1. За змістом – тематичними або загальними.
2. За розміщення – мережевими (на службі блогів) і автономними (на самостійній системі керування вмістом і самостійному хостингу) .
3. За авторством:
4. За тематичної спрямованості: політика; побут; подорожі; освіта тощо;
5. За наявністю/виду мультимедіа: текстовий блог, фотоблог, артблог та інші.
6. За особливостями контенту: контентний блог; моніторинговий (посилальний) блог; цитатний блог тощо.

Багато дівчат в Україні з народженням дитини виходять в декрет і повністю присвячують себе його вихованню. Але, не дивлячись на те, що тепер більшу частину часу вони проводять з дітьми, їх активність в соціальних мережах не тільки не спадає, а навпаки, збільшується. Деякі мами не просто викладають в мережу фотографії дітей, а ведуть цілий блог, присвячений родині і дітям.

Проаналізувавши простори українського Інстаграму ми підготували огляд 10 мам-блогерів, серед них: Соня Стужук, Маша Єфросиніна, Таня Пренткович, Саша Пустовіт, Міла Бараєва, Лера Бородіна, Лера Галич, Ярослава Гресь, Аліса Чекорська та Вікторія Володіна.

2.3. Шерентінг як складова мама-блогів

Інтернет став невіддільною частиною нашого життя. Ми рідко задумуємося над тим яким чином та які фото потрапляють до мережі. Але сучасні діти занепокоєні тим, що їх батьки постять їх спільні фото в соцмережах.

Слово «шерентінг» походить від англійського «parenting» – «виховувати» і дієслова «sharing» – «ділитися, розміщувати в інтернеті». Цим явищем експерти описують зайве прагнення батьків ділитися фотографіями і подробицями особистого життя своїх дітей в соціальних мережах.

В першу чергу необережна публікація може завдати істотної шкоди дитині, про що багато батьків навіть не підозрюють. Знати про всі можливі ризики необхідно заздалегідь, щоб на радощах викладений в мережу знімок першого Зубика чи невинне фото напівголого чада не обернулися сімейної катастрофою. Адже головна цінність кожного з батьків – це благополуччя, психологічне здоров'я і безпека дитини, а не кількість переглядів, лайків та захоплених коментарів до публікації з його участю [23].

На жаль, старше покоління часом втрачає голову від безмежних можливостей віртуального спілкування, забуваючи про дещо важливіше: елементарних налаштуваннях конфіденційності в своїх соціальних мережах і обмеження кола користувачів, які потенційно можуть скористатися особистий профіль. Викладаючи свої фото і фото своїх дітей, дорослі не завжди дбають про те, хто бачить ці знімки і як вони можуть бути використані без їх відома. Однак підростаюче покоління в цьому питанні поінформоване набагато краще.

Багато батьків переконані, що не зобов'язані запитувати дозволу у своїх дітей перш, ніж опублікувати «нешкідливу вдалу фотографію» з ними у себе на сторінці. Але дорослі забувають, що не всякий знімок, який вони вважають відмінним, так само сильно може сподобатися підліткам в майбутньому. Цей нюанс може негативно позначитися на самооцінці дитини і сильно підірвати його довіру до батьків.

Падіння батьківського авторитету і переживання дитини, на жаль, лише півбіди. Інформаційне викрадення особистості – ось та небезпека, про яку варто замислюватися в першу чергу, коли контент вашої сторінки містить все менше вас і все сильніше зачіпає вашої дитини. Тим більше, якщо це

відбувається без його відома або він ще занадто малий для того, щоб усвідомити суть проблеми або заперечити [20].

«Цифровим викраденням» називається явище скачування і присвоєння сторонніми особами фотографій, доступних в публічному просторі, а також їх використання в своїх, часто злочинних, метою. Відносно дитячих фотографій мотиви бувають найстрашнішими.

Найменше, що можуть зробити кіберзлочинці – це видавати чужі дитячі фото за свої з метою завоювати популярність серед користувачів. Це не так небезпечно, але мало кому сподобається. До того ж за допомогою «вкрадених» фотографій кіберзлочинці можуть створювати профілі вигаданих дітей, а потім використовувати це для вторгнення в життя інших дітей, щоб «втиратися їм в довіру», дізнаватися про них більше: про те, де вони живуть, чим займаються їхні батьки, де і коли вони проводять час, коли вони бувають одні й так далі. Все це загрожує масою негативних наслідків.

Але набагато гірше те, що фотографії можуть бути використані на різних ресурсах, в тому числі порнографічних, на заборонених форумах людей з різного роду сексуальними відхиленнями або ж просто поширюватися в комерційних цілях [38].

Всім відомо про те, що серед закріплених прав і свобод людини є закони про недоторканність приватного життя, про персональні дані та захисту інформації. Сюди входить і право контролювати інформацію про себе: ми самі вирішуємо, де і яка інформація про нас може бути розміщена. Саме ці дані вселяють більшості батьків упевненість в тому, що вся інформація і фотографії, розміщені в соціальній мережі, в безпеці і належать тільки їм. Ліцензії та конфіденційність сайтів і соціальних мереж можуть обходити ці положення. Наприклад, в деяких юрисдикціях для використання фотознімків із зображенням дітей необхідний дозвіл батьків або законних представників неповнолітніх. Але і це спірний момент. Адже, виклавши в мережу фотографії своєї дитини, батьки вже дали мовчазну згоду на їх поширення.

Потрібно пам'ятати, що найдорожчий ресурс в інтернеті – це контент користувачів. Саме тому милі і зворушливі фото вашого малюка можуть послужити джерелом чийогось прибутку. Якщо ви дізнаєтеся про це і захочете домогтися справедливості, швидше за все, зможете довести свою правоту.

Більшість дорослих переконані: якщо вже вони – батьки, то питання виховання – це тільки їх компетенція. А значить, їм і тільки їм вирішувати, що краще для їх дитини. І взагалі: яка різниця, як багато людей можуть бачити дитячі знімки, якщо вони нешкідливі. Але покажуться фотографії такими ж безневинними, якщо поглянути на них очима підлітка?

Не так давно тема шерентінга заграла з новою силою у зв'язку з публічною сваркою між американською актрисою Гвінет Пелтроу і її дочкою Еплл Мартін. Всьому виною спільне Селфі, яке з'явилося у відкритому Інстаграм-акаунті знаменитості. Знімок миттєво став надбанням громадськості – його побачила багатомільйонна аудиторія актриси, а також випадкові користувачі.

Це викликало обурення Еплл, яка заявила в своєму Інстаграм про те, що неодноразово просила мати не викладати контент з її участю без дозволу. Здавалося б, у Пелтроу був вагомий аргумент вважати фотографію нешкідливою – адже вона відобразила дочка в гірськолижній масці, і її обличчя залишилося приховано. Громадськість, однак, зробила дівчинці масову підтримку. На сьогоднішній день знімок зник з більшості публічних ресурсів.

Красиві студійні фотографії та опис до них, вивірені до коми грамотними у всіх правових питаннях менеджерами, чи можуть послужити приводом для майбутніх претензій до батьків [38].

Наприклад, відома у всьому світі юна YouTube блогерша з Росії Анастасія Радзинський (Like Nastya). Вона і її батьки ведуть шість сімейних каналів, що випускають ролики переважно для дитячої аудиторії та станом на листопад 2019 року канали Анастасії мають понад 103 мільйонів підписників

і більше 40 мільярдів переглядів, що робить її найбільшим відеоблогером в світі за загальною кількістю переглядів і передплатників. У 2018 році переїхала з сім'єю з Краснодару в США і зараз проживає у Флориді. У 2019 Forbes поставив Анастасію третьою в списку найбільш високооплачуваних YouTube-ерів в світі з щорічним доходом в 18 мільйонів доларів США, а адже дівчинці на той момент ледь виповнилося 6 років [20].

Отже, слово «шерентінг» походить від англійського «parenting» – «виховувати» і дієслова «sharing» – «ділитися, розміщувати в інтернеті». Цим явищем експерти описують зайве прагнення батьків ділитися фотографіями і подробицями особистого життя своїх дітей в соціальних мережах.

Викладаючи свої фото і фото своїх дітей, дорослі не завжди дбають про те, хто бачить ці знімки і як вони можуть бути використані без їх відома.

Багато батьків переконані, що не зобов'язані запитувати дозволу у своїх дітей перш, ніж опублікувати «нешкідливу вдалу фотографію» з ними у себе на сторінці. Але дорослі забувають, що не всякий знімок, який вони вважають відмінним, так само сильно може сподобатися підліткам в майбутньому. Цей нюанс може негативно позначитися на самооцінці дитини і сильно підірвати його довіру до батьків.

Падіння батьківського авторитету і переживання дитини, на жаль, лише півбіди. Інформаційне викрадення особистості – ось та небезпека, про яку варто замислюватися в першу чергу, коли контент вашої сторінки містить все менше вас і все сильніше зачіпає вашої дитини.

Але набагато гірше те, що фотографії можуть бути використані на різних ресурсах, в тому числі порнографічних, на заборонених форумах людей з різного роду сексуальними відхиленнями або ж просто поширюватися в комерційних цілях.

Висновки до розділу 2

Проаналізувавши інформацію в 2 розділі, ми можемо сказати, що становлення інформаційного суспільства призвело до загальної комп'ютеризації та впровадження інформаційно-телекомунікаційних технологій в усі сфери життя. Знання та інформація стають ключовими джерелами продуктивності і конкурентоспроможності, еволюції соціуму на сучасному етапі. Соціальні мережі, будучи не тільки засобами масової комунікації, а механізмом конструювання комунікативного простору, виконують низку функцій, створюючи ціннісний базис свого існування. Ми маємо всі підстави стверджувати, що соціальні мережі є новим, але дуже динамічним феноменом інформаційного суспільства (становлення якого відбувається як в Україні, так і в інших країнах світу), проблемне поле якого потребує подальших досліджень.

Поняття блог – це веб- сайт, основний зміст якого – регулярно додаються записи, що містять текст, зображення або мультимедіа.

Для блогів характерні недовгі записи тимчасової значущості, впорядковані у зворотному хронологічному порядку. Відмінності блогу від традиційного щоденника обумовлюються середовищем: блоги зазвичай публічні і передбачають сторонніх читачів, які можуть вступити в публічну полеміку з автором.

Для блогів характерна можливість публікації відгуків відвідувачами. Вона робить блоги середовищем мережевого спілкування, що має ряд переваг перед електронною поштою, групами новин, веб- форумами і чатами. Під блогами також розуміються персональні сайти, які складаються в основному з особистих записів власника блогу і коментарів користувачів до цих записів.

В даний час особливість блогів полягає не тільки в структурі записів, але і в простоті додавання нових записів. Користувач просто звертається до веб -серверу, проходить процес ідентифікації користувача, після чого він

додає новий запис до своєї колекції. Сервер надає інформацію як послідовність повідомлень, поміщаючи в самому верху найсвіжіші повідомлення.

Багато дівчат в Україні з народженням дитини виходять в декрет і повністю присвячують себе його вихованню. Але, не дивлячись на те, що тепер більшу частину часу вони проводять з дітьми, їх активність в соціальних мережах не тільки не спадає, а навпаки, збільшується. Деякі мами не просто викладають в мережу фотографії дітей, а ведуть цілий блог, присвячений родині і дітям.

Проаналізувавши простори українського Інстаграму ми підготували огляд 10 мам-блогерів, серед них: Соня Стужук, Маша Єфросиніна, Таня Пренткович, Саша Пустовіт, Міла Бараєва, Лера Бородіна, Лера Галич, Ярослава Гресь, Аліса Чекорська, Вікторія Володіна.

Слово «шерентінг» походить від англійського «parenting» – «виховувати» і дієслова «sharing» – «ділитися, розміщувати в інтернеті». Цим явищем експерти описують зайве прагнення батьків ділитися фотографіями і подробицями особистого життя своїх дітей в соціальних мережах.

Багато батьків переконані, що не зобов'язані запитувати дозволу у своїх дітей перш, ніж опублікувати «нешкідливу вдалу фотографію» з ними у себе на сторінці. Але дорослі забувають, що не всякий знімок, який вони вважають відмінним, так само сильно може сподобатися підліткам в майбутньому.

Падіння батьківського авторитету і переживання дитини, на жаль, лише півбіди. Інформаційне викрадення особистості – ось та небезпека, про яку варто замислюватися в першу чергу, коли контент вашої сторінки містить все менше вас і все сильніше зачіпає вашої дитини.

Але набагато гірше те, що фотографії можуть бути використані на різних ресурсах, в тому числі порнографічних, на заборонених форумах людей з різного роду сексуальними відхиленнями або ж просто поширюватися в комерційних цілях.

РОЗДІЛ III.

ОБРАЗ ДИТИНСТВА В МАМА-БЛОГАХ

Кожна мама мріє бути успішною, тримати себе в хорошій формі, але щоб при цьому вистачало часу на сім'ю. І в шаленому темпі сучасного світу жінка встигає виконувати майже все, не дивлячись на те як це складно. Вона може працювати, створювати затишок в домі, готувати смачну лазанью, виховувати дітей і приділяти увагу чоловікові. І дівчата – молоді мами, що ведуть активне життя в інтернет мережі яскравий тому приклад.

Сьогодні сторінки мам дуже популярні в Instagram. Дівчата створюють якісний контент, об'єднують свою аудиторію, шокують, інтригують і дають правильні поради, не тільки по вихованню дітей, а й для покращення та урізноманітнення власного життя. А їх думку народження дитини – це не привід відмовлятися від активного життя, зокрема в соціальних мережах. Ті мами, які кажуть, що дитячий контент їх сторінки нікому не цікавий, дуже помиляються. В одній з найпопулярніших соціальних мереж – Instagram – досить багато Інста-матусь, які пов'язали свою діяльність з темою материнства.

Одна з найголовніших причин створення молодими мамами свого блогу, є їх небажання після народження дитини відсторонюватись від соціального життя, а також від спілкування поза межами родини в цілому. Створюючи власний блог дівчата надихають цим інших мам з усього світу до активності, не тільки в соціальних мережах, а й просто в буденному житті сім'ї [33].

Прикладом отримання такого натхнення є wifesom, ось її історія. *«Коли я тільки вийшла в декрет, мені спочатку хотілося купити нерухомість на Плутоні, подалі від усіх, щоб гарненько сховатися. Хотілося затишній тиші для своїх перших материнських турбот, тривоги і самотності для неспішного гніздування і підготовки до хвилюючої зустрічі. Так для мене і*

пройшли перші ці місяці приємного ув'язнення і знайомства з новим коханим маленьким людиною.

А потім, десь на п'ятисотому колі з коляскою навколо будинку, я зловила себе на тому, що стріляю очима інших мам, яких для мене до цього і в помині не існувало. Я почала вистежувати по одягу тих, з ким мені було б приємно поговорити про підгузки, тальк, почервоніння і обожнювання на занадто довгих прогулянках, в загальному, почала вишукувати мешканців своєї нової планети. Приблизно в цей час без особливого ентузіазму, швидше за від нудьги, я зареєструвалася в instagram ...

Зараз, коли мені хтось в розмові говорить про те, що це безглузда соціальна мережа і взагалі, як же нудно гортати необтяжені мозком туалетні луки, я відповідаю: «Стривайте! .. Та Ви не в тому інстаграмі живете!». І вважаю, що немає нічого більш надихаючого, атмосферного та настроєвого в мережі, ніж instagram для мам в декреті. Це і ковток свіжого повітря в переповнених турботами днями, і спілкування з цілої кастою тобі подібних, і відповіді на будь-які питання, і натхнення на спільну творчість для дитини і з дитиною, і бонусом – тонна красивих малюків в красивих одягах і красивих антуражах. Себе показали – інших подивилися. Все, як я люблю. Ми з подружками недавно прийшли до висновку, що, швидше за все, давно б повернулися на роботу, якби не наш Instagram.

Пам'ятаю, почалося все з того, що знайшла я там парочку корейських, японських і американських популярних мам. І почала зрідка вранці за своїм похмурим сніданком з кавою під Сонін гри з брязкальцями переглядати стрічку. А в стрічці - краса. Кожен день різні сніданки на красивих серветочки, квіточки там в вазочках, стаканчики з молоком і заспані заморські дитячі мордочки.

Пізніше я почала збирати побільше собі таких мам «інспіраторів» по всьому світу. І це стало неймовірно приємною звичкою - підглядати в їх богемні будинку, спостерігати за їх красивими дітками, цікаве дозвілля, смачними сніданками і стильними виробами. Згодом Соня виросла, і ми з нею

почали придумувати свої вироби і показувати іншим себе, свій світ, і нас теж знайшло багато мам, з якими ми подружилися, спілкуємося і здається, що знайомі вічність і так близько, ніби бачимо, чуємо і знаємо кожен крок, плач, сміх і день...

Так що, якщо мене попросять дати один надихаючий порада всім майбутнім і справжнім мамам, я скажу: «Почитайте розумні і нудні книги про «виховання дітей», а потім заведіть собі instagram»» [42].

І схожих історій безліч, якими також діляться кожна з мам-блогерів.

Цільова аудиторія кожної мами-блогера – це такі ж матусі. Тому необхідно бути для них корисною, публікувати тільки актуальну інформацію, враховуючи тематику профілю.

Кожна мама-блогер має свою концепцією, одну або кілька, тобто із загальною тематикою і способом її подачі. Наприклад, найпопулярнішими темами є:

- мама, яка вдало і правильно худне після пологів, займається дітьми, веде здоровий спосіб життя, подорожує. Такими є: Яна Осипова, вона має трьох дітей, але при цьому не запускає себе і мотивує інших займатися спортом; Софія Стужук – це мама, яка пропонує правильне харчування та заняття спортом: Саша Пустовит – блогер, який дає поради про турботу про власну фігуру. Цю тематику обирають майже всі мами-блогери,. Адже народити дитину – це не привід не звертати увагу на власне здоров'я, зовнішність та самопочуття;
- рецепти і Лайфхак: швидкі, корисні страви для всієї родини, ефективні косметичні процедури, зроблені власноруч в домашніх умовах. Ця тема зустрічається в кожній мами-блогера, адже правильне харчування – це важливо не тільки для мами, а й для її дітей. Настя Стадник, Саша Пустовит, Лена Мандзюк та багато інших авторок висвітлюють дане питання;

- мама виховує: як піклуватися про дітей різного віку, розвивати, ніж грати, як долати конфлікти, готувати до школи – це майже не найголовніша тема усіх мам-блогерів. Головною є – самі діти;
- творчість. Власне: вишивка, бісероплетіння, канзаші, пошиття одягу, створення декору; як виділити час на хобі під час декрету. Творчість для дітей: чим можна зайняти малюка або школяра. Цю спрямованість використовують, наприклад: @kristinrogers – це дивовижна мама двох дівчаток. Фотограф і неймовірний натхненник; agoldenafternoon – це мама-фотограф з Сан-Дієго. Її блог – це троє дітей і море неймовірно атмосферних фотографій та інші.
- лайфстайл блог, який показує, що материнство не заважає активного життя і професійної діяльності; поради, як поєднати роботу парт-тайм і виховання дітей [34].

Хоча ведення блогу – це вже певна робота, багато мам не йдуть в декрет, продовжують працювати, самореалізовуватись, а також подорожувати. До таких мам-блогерів можна віднести: відому ведучу українського шоубізу та маму – Машу Єфросиніну; Таню Пренткович – це молода мама, яка пише про сім'ю та подорожі; Леру Бородіну, адже її Instagram про роботу, подорожі, моді і одночасно материнство.

Кожній мамі-блогеру необхідно враховувати подібний зміст. Це потрібно, для того щоб не сумніватися, як правильно подати концепцію, в якому стилі вести блог, на що звернути увагу [33].

Кожна нова мама-блогер має запитати себе, що особисто її як маму зачепає у якогось блогера, що вона захотіла на нього підписатися. І саме це необхідно застосувати у власному профілі. Ось кілька сторінок Інста-мам різної спрямованості:

- @sashaabo – профіль творчої мами, яка пише гарною українською мовою;
- @sofia_stuzhuk – спортивна всеуспіваюча мама.

Кожен формат мам інста-блогерів продумуються заздалегідь, але дехто може працювати і по натхненню. Джерелами для постів можуть стати: інтернет, власний досвід, спілкування з іншими матусями, власними батьками, а особливо з дітьми. Саме вони найчастіше надихають Інста-маму підняти якусь тему в мережі [34].

Як це зробила Софія Стужук (Белякова) – одна з найпопулярніших і суперечливих Інста-мам України, миловидна блоггерша і просто красива жінка.

Софія Стужук суперечлива блогерка. З одного боку у неї сотні тисяч передплатників, які ловлять кожне її слово, захоплюються сім'єю, ідеями виховання, слухають поради про стосунки з чоловіками. З іншого боку,

Софія пропагує неоднозначні ідеї «природного» або «усвідомленого» материнства, згідно з якими вона вирішила народжувати другу дитину – Лолу – вдома, відмовилася від відвідування лікарів сама і для дітей, заперечує користь вакцинації, пропагує лікування нетрадиційними методами, травами і максимально натуральними способами. За це Софію також часто критикують.

Сторінка Стужук в Інстаграм – поле бою між прихильниками різних підходів до здоров'я, виховання і ведення соціальних мереж. Софія сміливо виклала онлайн фотографії своїх домашніх пологів, ділилася подробицями завмерла, розповідала про секс-марафонах, яких проводила зі своїм чоловіком. Очевидно, саме така сміливість притягує на сторінку дівчини сотні тисяч передплатників. А рекламодавці і зовсім обожнюють її профіль за активність. Подейкують, що реклама в блозі Софії коштує більше 10 000 гривень. Якщо простежити за профілем Стужук хоча б тиждень, нескладно підрахувати, скільки 24-річна блоггерша заробляє на своєму хобі [43].

Кожною мамою-блогером враховуються естетика і грамотність власних фото та постів. Якісні оброблені знімки на хорошу камеру залучають читачів. Як і змістовні повідомлення без помилок і «води». Кожна інста-мама з часом

навчається основним законам композиції, обробки, писати пости логічно і перевіряти себе на грамотність.

Кожна мама-блогер намагається зберігати баланс, адже соціальна мережа не повинна займати весь їх час. Залежність від перебування в Instagram реальна. Кожною мамою на своїй сторінці публікуються фотографії більше 2 разів на день.

У декреті багато значить підтримка рідних. Блог для мами – це спосіб реалізуватися поза сім'єю і вдома. А якщо вдасться перетворити соціальну сторінку на напівкомерційний бренд, то ще й заробити власні гроші, чим і займаються більшість мам-блогерів [33].

Отже, сьогодні сторінки мам дуже популярні в Instagram. Дівчата створюють якісний зміст блогів, об'єднують свою аудиторію, шокують, інтригують і дають правильні поради, не тільки по вихованню дітей, а й для покращення та урізноманітнення власного життя. А їх думку народження дитини – це не привід відмовлятися від активного життя, зокрема в соціальних мережах. Ті мами, які кажуть, що дитячий контент їх сторінки нікому не цікавий, дуже помиляються. В одній з найпопулярніших соціальних мереж – Instagram – досить багато Інста-матусь, які пов'язали свою діяльність з темою материнства.

Висновки до розділу 3

На основі аналізу змісту третього розділу, ми можемо сказати, що сьогодні сторінки мам дуже популярні в Instagram. Дівчата створюють якісний зміст блогів, об'єднують свою аудиторію, шокують, інтригують і дають правильні поради, не тільки по вихованню дітей, а й для покращення та урізноманітнення власного життя. А їх думку народження дитини – це не привід відмовлятися від активного життя, зокрема в соціальних мережах

Одна з найголовніших причин створення молодими мамами свого блогу, є їх небажання після народження дитини відсторонюватись від соціального життя, а також від спілкування поза межами родини в цілому. Створюючи власний блог та викладаючи фото власних дітей, дівчата надихають цим інших мам з усього світу до активності, не тільки в соціальних мережах, а й просто в буденному житті сім'ї.

Проаналізувавши простори українського Інстаграму та блогінгу, можна звернути увагу на те, що майже всі інста-мами намагаються вести здоровий образ життя, займатись спортом, одночасно вести бізнес та працювати і в них це все виходить поєднувати з материнством та турботою про дітей. Всі мамі-блогери дуже гарно виглядають, стрункі, щасливі, навіть не віриться, що в декого з них по троє, та навіть і більше дітей.

Та основною темою інста-мам та мам-блогерів, це звичайно ж їх діти і все те, що з ними відбувається. Вони ніколи не приховують обличчя дітей, не роблять їх розмитими, вони завжди їх показують «у найкращому світлі» довго редагуючи фото, роблячи їх неймовірно яскравими та привабливими для глядача. Жодна з них не викладає фото без редагування та корекції. Але кожна з них може дати гарні поради не тільки по вихованню дітей та догляду за ними, а й як не «запускати» себе, а також збалансовано поєднувати хатню роботу, дітей, дозвілля та роботу.

ВИСНОВКИ

Вивчивши науково-теоретичну літературу з окресленої проблеми ми можемо зробити такий висновок, що держава і суспільство очікують, що жінки забезпечуватимуть демографічне зростання та покладають передусім на матерів обов'язок відповідального виконання батьківських функцій. Водночас особливі смисли і досвід материнства, зокрема засвідчені голосами самих матерів, досі перебувають на маргінесі наукових студій і публічного обговорення. Декларативне звеличення материнства як головного «жіночого призначення» дає зручну нагоду далі ігнорувати його роль у механізмі відтворення гендерної нерівності, а разом нехтувати проблематичність материнських практик турботи про дітей і напруження та суперечності, що ці практики супроводжують. Загалом ідеться про фундаментальну суспільну недооцінку всієї складності піклування про дитину, яке далеко не обмежується самими лише виявами «дітолюбства», а є насамперед важкою працею, щоденною і кропіткою.

Головним агентом соціалізації дитини є сім'я, яку традиційно називають осередком первинної соціалізації і яка є фундаментом для формування соціальної природи та ідеалів індивіда. Традиційними соціалізаторськими ролями батька є передача дітям свого статусу, матеріального положення, професійних навичок, забезпечення соціального захисту, розвиток інтелектуальних здібностей, матері – емоційна підтримка, виховання естетичних почуттів, передача навичок ведення домашнього господарства, психологічних навичок взаємин між людьми, моральних, гуманістичних цінностей.

Головним агентом у житті дитини є мати. Ще в утробі матері дитина перебуває у сильному симбіозі з материнським організмом, який є для нього мікросвітом. З одного боку, цей період є оптимальним та комфортним для дитини на фізичному рівні, а з іншого – це той унікальний час, коли починають формуватися стосунки між мамою і дитиною, коли дитина вже

впізнає мамин голос, погладжування, серцебиття, а також переживає разом із мамою ті самі емоції.

Слово «шерентінг» походить від англійського «parenting» – «виховувати» і дієслова «sharing» – «ділитися, розміщувати в інтернеті». Цим явищем експерти описують зайве прагнення батьків ділитися фотографіями і подробицями особистого життя своїх дітей в соціальних мережах.

Викладаючи свої фото і фото своїх дітей, дорослі не завжди дбають про те, хто бачить ці знімки і як вони можуть бути використані без їх відома.

Багато батьків переконані, що не зобов'язані запитувати дозволу у своїх дітей перш, ніж опублікувати «нешкідливу вдалу фотографію» з ними у себе на сторінці. Але дорослі забувають, що не всякий знімок, який вони вважають відмінним, так само сильно може сподобатися підліткам в майбутньому. Цей нюанс може негативно позначитися на самооцінці дитини і сильно підірвати його довіру до батьків.

Падіння батьківського авторитету і переживання дитини, на жаль, лише півбіди. Інформаційне викрадення особистості – ось та небезпека, про яку варто замислюватися в першу чергу, коли контент вашої сторінки містить все менше вас і все сильніше зачіпає вашої дитини.

Але набагато гірше те, що фотографії можуть бути використані на різних ресурсах, в тому числі порнографічних, на заборонених форумах людей з різного роду сексуальними відхиленнями або ж просто поширюватися в комерційних цілях.

Поняття блог – це веб- сайт, основний зміст якого – регулярно додаються записи, що містять текст, зображення або мультимедіа.

Для блогів характерні недовгі записи тимчасової значущості, впорядковані у зворотному хронологічному порядку. Відмінності блогу від традиційного щоденника обумовлюються середовищем: блоги зазвичай публічні і передбачають сторонніх читачів, які можуть вступити в публічну полеміку з автором.

В даний час особливість блогів полягає не тільки в структурі записів, але і в простоті додавання нових записів. Користувач просто звертається до веб-серверу, проходить процес ідентифікації користувача, після чого він додає новий запис до своєї колекції. Сервер надає інформацію як послідовність повідомлень, поміщаючи в самому верху найсвіжіші повідомлення.

Багато дівчат в Україні з народженням дитини виходять в декрет і повністю присвячують себе його вихованню. Але, не дивлячись на те, що тепер більшу частину часу вони проводять з дітьми, їх активність в соціальних мережах не тільки не спадає, а навпаки, збільшується. Деякі мами не просто викладають в мережу фотографії дітей, а ведуть цілий блог, присвячений родині і дітям.

Проаналізувавши простори українського Інстаграму ми підготували огляд 10 мам-блогерів, серед них: Соня Стужук, Маша Єфросиніна, Таня Пренткович, Саша Пустовіт, Міла Бараєва, Лера Бородіна, Лера Галич, Ярослава Гресь, Аліса Чекорська, Вікторія Володіна

Сьогодні сторінки мам дуже популярні в Instagram. Дівчата створюють якісний зміст блогів, об'єднують свою аудиторію, шокують, інтригують і дають правильні поради, не тільки по вихованню дітей, а й для покращення та урізноманітнення власного життя. А їх думку народження дитини – це не привід відмовлятися від активного життя, зокрема в соціальних мережах

Одна з найголовніших причин створення молодими мамами свого блогу, є їх небажання після народження дитини відсторонюватись від соціального життя, а також від спілкування поза межами родини в цілому. Створюючи власний блог та викладаючи фото власних дітей, дівчата надихають цим інших мам з усього світу до активності, не тільки в соціальних мережах, а й просто в буденному житті сім'ї.

Проаналізувавши простори українського Інстаграму та блогінгу, можна звернути увагу на те, що майже всі інста-мами намагаються вести здоровий образ життя, займатись спортом, одночасно вести бізнес та працювати і в них

це все виходить поєднувати з материнством та турботою про дітей. Всі мамі-блогери дуже гарно виглядають, стрункі, щасливі, навіть не віриться, що в декого з них по троє, та навіть і більше дітей.

Та основною темою інста-мам та мам-блогерів, це звичайно ж їх діти і все те, що з ними відбувається. Вони ніколи не приховують обличчя дітей, не роблять їх розмитими, вони завжди їх показують «у найкращому світлі» довго редагуючи фото, роблячи їх неймовірно яскравими та привабливими для глядача. Жодна з них не викладає фото без редагування та корекції. Але кожна з них може дати гарні поради не тільки по вихованню дітей та догляду за ними, а й як не «запускати» себе, а також збалансовано поєднувати хатню роботу, дітей, дозвілля та роботу.

В підсумок роботи, ми можемо сказати, що наше дослідження не вичерпує глибини вивчення даного питання й передбачає подальший пошук у напрямі його більш докладного та поглибленого дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арьес Ф. Ребенок и семейная жизнь при Старом порядке / Ф. Арьес; [пер. с франц. Я. Ю. Старцева при участии В. А. Бабинцева]. – Екатеринбург: Изд-во Урал. ун-та, 1999. – 416 с.
2. Выготский Л. С. Педагогическая психология / Л. С. Выготский. – М.: Педагогика, 1991. – 418 с.
3. Дементьева И. Ф. Социальная адаптация детей-сирот: проблемы и перспективы в условиях рынка / И. Ф. Дементьева // Социс. – 1992. – №10. – С. 62–70.
4. Демоз Л. Психоистория [Электронный ресурс] / Ллойд Демоз. – Режим доступа : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/Lloid/01.php.
5. Добренчиков В. И. Фундаментальная социология / В. И. Добренчиков, А. И. Кравченко. – В 15-и т. – Т.8: Социализация и образование. – М.: ИНФРА-М, 2005. – 1040 с.
6. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура [Текст] / М. Кастельс; пер. с англ. под науч. ред. О. И. Шкаратана. – М.: Гос. ун-т., Высш. шк. экономики, 2000. – 606 с.
7. Кастельс М. Галактика Интернет: Размышления об Интернете, бизнесе и обществе [Текст] / М. Кастельс. Перевод с англ. А. Матвеева. Под ред. В. Харитоновна. – Екатеринбург: УФактория, 2004. – 328 с.
8. Кравченко Т.А. Становление сетевой парадигмы в эпоху постнеклассической науки [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/intelekt/2010_8/Kravchen.pdf
9. Кричевский Р. Л. Социальная психология малой группы: Учебное пособие для вузов / Р. Л. Кричевский, Е.М.Дубовская. – М.: Аспект Пресс, 2001. – 318 с.
10. Лавриченко Н.М. Педагогіка соціалізації: європейські абриси / Н.М.Лавриченко. – К.: ВіРА ІНСАЙТ, 2000. – 444 с.

11. Лещенко О. Г. Соціально-педагогічні умови формування відповідального ставлення до батьківства у молодого подружжя / Лещенко Олена Геннадіївна: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05. – Луганськ: Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, 2010. – 22с.

12. Лещенко А. М. Социальные сети как механизм конструирования коммуникации в современном обществе: автореф. дис. на здобуття наук.ступеня канд. філос. наук: спец. 09.00.11 «Социальная философия» / А.М. Лещенко. – Пятигорск. – 2011 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/sotsialnye-seti-kak-mekhanizm-konstruirovaniya-kommunikatsii-vsovremennom-obshchestve>.

13. Література онлайн: Під масками і без: хто-хто в інтернеті живе?: <https://web.archive.org/web/20080912093057/http://life.prawda.com.ua/surprising/48bbe69786df5/>

14. Лобовікова О. О. Соціальні мережі як феномен інформаційного суспільства / О. О. Лобовікова, А. С. Мельніков // Вісник Львівського університету. Серія соціологічна, 2011. – Випуск 5. – С. 154–160.

15. Лукашевич М.П. Соціологія. Загальний курс: Підручник / М. П. Лукашевич, М. В. Туленков. – К.: Каравела, 2004. – 456 с.

16. Лукиных Т. Н. Аксиологический и идеологический статус сетевого общества в информационном социальном пространстве постановка проблемы / Т. Н. Лукиных, Л. В. Нургалева // Открытый междисциплинарный электронный журнал «Гуманитарная информатика». – Выпуск 3. – Социально-гуманитарные проблемы информатизации [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://huminf.tsu.ru/e-jurnal/magazine/3/luk_nur.htm.

17. Мид М. Культура и мир детства [Электронный ресурс] / Мид Маргарет. – Режим доступа : <http://base.dnsgb.com.ua/files/book/kultura-i-mirdetstva.pdf>.

18. Мицюк Н. А. Материнство у дворянок центральної росії во второй половине XIX – начале XX в.: историко-антропологический и

соціокультурний аспекти : Дисертація на соискание ученой степени доктора исторических наук : 07.00.07 – Этнография, этнология и антропология / Мицюк Наталья Александровна. – М., 2016. – 768 с.

19. Назарчук А. В. Сетевое общество и его философское осмысление [Текст] / А. В. Назарчук // Вопросы философии. – 2008. – № 7. – С. 61–75.

20. Небезпека шерентінгу: чому батькам не варто публікувати фото своєї дитини без її дозволу: <https://vseosvita.ua/news/nebezpeka-sherentinhuchomu-batkam-ne-varto-publikuvaty-foto-svoiei-dytyny-bez-ii-dozvolu-6355.html>

21. Парсонс Т. Американская семья: ее отношения с личностью и социальной структурой : пер. И. Тартаковской / Толкот Парсонс // Человек. Общество. Управление. – 2006. – № 2. – С. 95-103.

22. Петрищев В. И. Семья-институт социализации подрастающих поколений в Великобритании, США и в Новой Зеландии / В. И. Петрищев // Сравнительная педагогика. — 2001. — № 4. — С. 383-392.

23. Погуглити себе стало звичною справою — коли діти розуміють, що все їхнє життя вже онлайн?: <https://www.imena.ua/blog/kids-online/>

24. Поняття блогу, види блогів: <http://cherkalinart.blogspot.com>

25. Романенко О. В. Погляди сучасних зарубіжних дослідників на роль соціальних медіа в політичній комунікації [Електроний ресурс]. – Режим доступу:http://www.nbu.gov.ua/portal/////Soc_Gum/Gileya/2012_62/Gileya62/P14_doc.pdf

26. Сорокин П. А. Человек. Цивилизация. Общество / П. А. Сорокин. – Общ. ред., сост. и предисл. А. Ю. Согомонов; Пер. с англ. – М.: Политиздат, 1992. – 543 с.

27. Стрельник О. О. Інституційні сервіси догляду за дітьми як інструмент політики підтримки працюючих батьків // Український соціум. – 2015. – № 2(53). – С. 73-82.

28. Стрельник О. О. «Погані батьки» : соціальне конструювання батьківства як проблеми. SOCIOПРОСТІР : міждисциплінарний електронний

збірник наукових праць з соціології та соціальної робот. 2015. №4. С.48-54.
URL: <http://periodicals.karazin.ua/socioprostir/article/view/4249/3829>

29. Стрельник О. Турбота як робота: материнство у фокусі соціології:
<https://ua.boell.org/uk/2017/05/23/turbota-yak-robota-materinstvo-u-fokusi-sociologiyi>

30. Стрельник Е. «Все лучшее – детям». Хорошие матери в обществе потребления // Український соціологічний журнал. – 2011. – № 1-2. – С. 24-29.

31. Тэшфел А. Эксперименты в вакууме / А. Тэшфел // Современная зарубежная социальная психология. – М. : Моск. гос. ун-т, 1984. – С. 229-243.

32. «Турбота як робота». Уривок із книги Олени Стрельник:
<https://life.pravda.com.ua/society/2017/06/17/224736/>

33. ТОП-5 самых стильных украинских мама-блогеров:
<https://womanmagazine-npp.com/2019/11/14/top-5-samyh-stilnyh-krainskih-mama-bloggerov/>

34. ТОП-10 мам-блогеров Украины, на которые стоит подписаться:
<http://ivona.bigmir.net/deti/vospitanie/470709-TOP-10-mam-bloggerov-Ukrainy--na-kotorye-stoit-podpisat-sja>

35. Фельштейн Д. И. Психология взросления: структурно-содержательные характеристики процесса развития личности. Избранные труды / Д. И. Фельдштейн. – 2-е изд. М.: Московский психологосоциальный институт: Флинта, 2004. – 672 с.

36. Фромм Э. Искусство любить. Исследования природы любви: пер. Л.А.Чернышевой / Эрих Фромм. – М.: Педагогика, 1990. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.dubichs.info/images/E.Fromm.pdf>.

37. Чодороу Н. Воспроизводство материнства: Психоанализ и социология гендера / Нэнси Чодороу; пер с англ. Гиль Сон И. – М.: «Российская политическая энциклопедия», 2006. – 496 с.

38. Что такое «Шерентинг»? : <https://vc.ru/u/483331-data-privacy-coalition/123946-chto-takoe-sherenting>

39. Шамарина Е. В. Культурный смысл материнства в западноевропейской и отечественной философской мысли : автореф. дисс. ...канд. филос. наук : 24.00.01 / Шамарина Е. В. – Барнаул, 2008. – 24 с.

40. Шрайбер А. Реабилитация институционального статуса родительства / А.Н. Шрайбер // Мир науки, культуры, образования. – 2011. — № 4(29). – С. 205-207.

41. «Яжемать»: как возникло это понятие и за что не любят «матерей-фанаток»: <https://etcetera.media/yazhemat-kak-vozniklo-eto-ponyatie-i-za-что-не-lyubyat-materey-fanatok.html>

42. 10 интересных аккаунтов молодых мам в Instagram: <https://gloss.ua/> © <https://gloss.ua/>

43. 10 мудрых мам в Инстаграм, на яких варто підписатися: <https://kidsvisitor.com/uk/news/380-10-mudrikh-mam-v-instagram-na-iaikih-varto-pidpisatisia/>